

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 8 SEPTEMBER 1920

No. 245

INHOUD

	Blz.
DE INTERNATIONALE POSTTARIEVEN EN NEDERLAND'S TAAK door <i>Mr. Dr. J. G. Blink</i>	773
Het Ontwerp tot herziening van het Zeerecht II door <i>Prof. Mr. H. R. Ribbicus</i>	775
De Nederlandsche Zuivelindustrie en Zuivelhandel onder invloed van den Oorlog III door <i>G. J. Blink</i>	777
Londensche Correspondentie.....	779
De Economische toestand in Indië in het afgelopen jaar..	781
Index-cijfers	783
AANTEKENINGEN:	
De dollarkoers en de duurte	783
Uitgaven van arbeidersgezinnen vóór, tijdens en na den oorlog.....	784
De Zuid-Afrikaansche goudproductie	784
BOEKAANKONDIGING:	
Annuaire International de Statistique	785
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	785
MAANDCIJFERS:	
Handelsbeweging over de maand Juli 1920	786
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	787—794
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*Aangeeekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50
per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

6 SEPTEMBER 1920.

In de afgelopen week is de geldmarkt nog iets
minder ruim geworden. De prolongatierente schom-
melde tusschen 4 en 4½ pCt. en bleef dus ongeveer
gelijk aan de voorafgaande week. Daarentegen was de
noteering voor particulier disconto iets hooger, daar
het voor dit doel beschikbare geld grotendeels geab-
sorbeerd was door storting op het schatkistpapier,
zoodat meestal 3% à 3½ pCt. moest toegestaan
worden.

* * *

De wisselmarkt was ook al door de feestdagen zeer

weinig geanimeerd. De omzetten waren gering en in
de koersen kwamen geen buitengewone schommelingen
voor. Over het algemeen was de stemming eerder
iets vaster en vooral dollars waren weder flink ge-
vraagd.

LONDEN, 3 SEPTEMBER 1920.

In de afgelopen week is de omzet in de geldmarkt
zeer groot geweest, aan de ééne zijde terugbetalingen
der uitgelote „Victory Bonds” en rentebetaling op
de regeerings-obligaties en aan de andere zijde terug-
betalingen aan de Bank of England van verschul-
digde bedragen. De ondertoon der markt blijft vast
en de opinie is, dat geld voorloopig schaarsch blijft
met tendens nog krupper te worden. Daggeld noteer-
de deze week 5½—6 pCt., 7-daags-geld 5½ pCt.

De disconto-mark was over het algemeen rustig.
Alhoewel de banken na een maandwisseling steeds
tot grooten aankoop van wissels overgaan, hebben zij
dit nu slechts op kleine schaal gedaan en was de
vraag voor December-papier grooter dan dat voor
Januari. 2-, 3-, 4- en 6-maands-papier noteerden resp.
resp. 6½—¹¹/₁₆, 6¹¹/₁₆—³/₄, 6¹³/₁₆ en 6½ pCt.

DE INTERNATIONALE POSTTARIEVEN
EN NEDERLAND'S TAAK.

Saevis tranquillae in undis, onbeweeglijk te midden
van een hoog gezwollen prijsniveau, hebben tot op
den huidige dag de voor-oorlogsche internationale
posttarieven stand gehouden. De prijzen van nage-
noeg alle verrichtingen mochten alom stijgen en nog
eens stijgen, ook de binnenlandsche posttarieven
mochten belangrijk worden verhoogd, maar de inter-
nationale tarieven bleven tot nu toe gehandhaafd op
het oude peil. Nog steeds bedraagt het port voor
een brief van hoogstens 20 gram binnen het ge-
bied der Union Postale Universelle, d.i. vrijwel de
heele wereld, als regel 25 centimes, hetgeen voor
Nederland gelijk gesteld is met 12½ cents. Zoo be-
leven wij thans ook den merkwaardigen toestand, dat
de verzending eener briefkaart in dezelfde straat even
veel kost als die naar den tegengestelden kant van de
aarde.

Men meene echter niet, dat het een bewuste liberale
tariefspolitiek was, die verhooging hier buiten de
deur hield. Wel werd sinds geruimen tijd, vooral in
handelskringen, toenadering van de internationale
posttarieven tot de binnenlandsche bepleit, met als
einddoel volkomen gelijkmaking, maar tot aanvaar-
ding hiervan is het nimmer gekomen. De oorzaak van
de stabiliteit der internationale tarieven moet dan ook
elders worden gezocht. Zij is niet principieel en van
louter formeelen aard. Een korte historische terug-
blik moge in dit verband worden gehouden.

Wij behoeven niet verder terug te gaan dan tot het

midden der vorige eeuw. In 1839 was, dank zij den bewonderenswaardigen Rowland Hill, in Engeland tot stand gekomen de Penny Postage Act, die Groot-Britannië en Ierland voor hun binnenlandsche briefverkeer tot het uniforme pennyport had doen overgaan. Een buitengewoon gewichtige maatregel, die geleidelijk in alle landen is nagevolgd (in Nederland in 1870). Met betrekking tot de internationale posttarieven bleef echter nog een chaos heerschen. Alles was hier geregeld bij afzonderlijke verdragen (in Europa meer dan 1000!), die er niet zoozeer op berekend waren het internationaal verkeer te vergemakkelijken, als wel zooveel mogelijk geld in de schatkisten te brengen. De door Rowland Hill van het nationale terrein weggebannen fiscaliteit vierde dus nog hoogtij in de internationale sfeer. Het port hing voor ieder geval af van den te doorloopen afstand, zoodat tusschen iedere twee plaatsen een eigen tarief gold. Dat was voor het publiek niet alleen zeer omslachtig, maar ook buitengewoon kostbaar, en het spreekt vanzelf, dat op die wijze de internationale post onvoldoende tot haar recht kwam.

Waar de politieke verbrokkeling het grootst was, nl. in Duitschland, deden de vermelde bezwaren zich natuurlijk het pijnlijkst gevoelen. Wie een brief uit het eene naar het andere miniaturstaatje verzond, zeg van staat A naar staat B, had daarvoor een uit minstens 3 elementen samengesteld port te betalen: 1°. het bedrag, verschuldigd volgens het Asche tarief; 2°. een bij tractaat vastgesteld grensport tusschen het Asche en het Bsche grenspostkantoor; 3°. het bedrag, verschuldigd volgens het Bsche tarief. En nu namen wij nog een verzending tusschen 2 naburige staten, maar bij den vaak minimalen omvang der politieke territoiren had menige brief meer dan 2 postgebieden te doorloopen. Het vermelde procédé moest dan meer dan 2 malen worden toegepast. Het gevolg van een en ander was, dat in Duitschland meer dan 2000 verschillende tarieven golden!

Evenwel, uit Duitschland's postale verbrokkelheid sproot reeds vroegtijdig zijn postale eenheid voort. Zijn achterlijkheid werd aanleiding tot zijn voorgaan. In 1850 toch kwam ter opheffing van de ondragelijke toestanden tot stand de Deutsch-Oesterreichische Postverein, binnen welken 17 staten en staatjes zich aaneensloten tot één enkel postgebied, waar uniforme tarieven zouden gelden. Hiermee was aan de wereld te verstaan gegeven, in welke richting alom het internationale postwezen moest worden geleid.

Het uitgestrooide zaad heeft vrucht gedragen. Was met betrekking tot de binnenlandsche tarieven de eerste stoot van Engeland uitgegaan, voor het internationale postwezen klonk het verlossende woord uit Duitschland. De Pruisische Oberpostrat Dr. Stephan ontwierp in 1868, voortbouwende op de beginselen der Deutsch-Oesterreichische Postverein van 1850, een plan voor een wereldpostvereniging, die alle beschaafde staten zou omvatten. Stephan, later von Stephan en Bismarck's zeer gewaardeerde mede-minister, is sindsdien niet moede geworden aan te dringen op een internationaal postcongres, dat deze gedachte zou kunnen verwerkelijken.

Eindelijk komt in 1874 zijn dag. Te Bern vindt dan een conferentie plaats tusschen vertegenwoordigers van verschillende regeeringen, en 21 daarvan, waaronder Nederland, stichten de Union Générale des Postes, daarbij grootendeels aansluitende bij de door Stephan ontwikkelde denkbeelden. In 1878 werd te Parijs deze Union Générale omgedoopt in Union Postale Universelle, de buitengewoon belangrijke organisatie, die ook thans nog het internationale postvervoer bewerkstelligt en die geleidelijk vrijwel de heele bewoonde aarde is gaan omvatten. Het is onder haar leiding, dat voor het internationale postwezen ook het tariefprobleem nader tot een goede oplossing is gebracht.

Anders dan geleidelijk is dit echter niet gegaan, en

geheel bereikt is het doel ook thans nog niet. Slechts stap voor stap, via de internationale postcongressen van Parijs (1878), Lissabon (1885), Weenen (1891), Washington (1897) en Rome (1906) werd grootendeels het pad geëffend, dat ten slotte naar het uniforme wereldport moet voeren. Onder het régime der in Rome gesloten tractaten, welke thans nog gelden, bestaat in een groot aantal staten echter reeds een uniforme internationaal posttarief. De voornaamste overgebleven afwijking is wel deze, dat terwijl de meeste belangrijke staten het minimum-brieftarief van 25 centimes voor de eerste 20 grammen gewicht hebben aangenomen, in de Vereenigde Staten van Amerika en Engeland (met Britsch-Indië, Canada en verscheidene kleine Engelsche koloniën) het minimum-tarief voor een ander gewicht geldt. Daar heeft men nl. als gewichtseenheid het Engelsche ons, gelijkstaande met 28,34 gram, tot welk gewicht de genoemde staten met het minimum-tarief volstaan. Voor het Amerikaansche en het Engelsche publiek dus een vrij aanzienlijk voordeel! Daarnaast bestaan dan nog voor verschillende staten min of meer belangrijke afwijkingen.

Aldus eenige hoofdtrekken der internationale tariefsregeling, welke geldt tot op den huidigen dag. In 1914 zou een nieuwe postconferentie zijn samengekomen — die wellicht het probleem van het uniforme wereldport een schrede nader tot zijn oplossing zou hebben gebracht! —, maar de oorlog bracht een kink ook in dezen kabel. Zoo bleven nog steeds de in 1906 gesloten verdragen gelden, met de daarbij vastgestelde tarieven. Ziehier de verklaring der prijsstabiliteit, waarop in den aanhef van dit opstel werd gewezen. Thans zal het echter niet lang meer duren, of de sedert 1914 uitgestelde conferentie komt bijeen (nl. 1 October 1920 te Madrid). De vraag is dus, wat dan aangaande de internationale posttarieven zal worden besloten.

Het schijnt weinig twijfelachtig in welke richting het besluit zal uitvallen. Ieder kind immers weet het: alles is duurder geworden. Zouden de internationale posttarieven dan op dezen regel een uitzondering maken? Bovendien: de postbedrijven zijn staatsbedrijven, en de staatskassen hebben geld noodig, geld, nog eens geld. Zouden de internationale posttarieven dan niet in verband met deze geldbehoefte worden verhoogd? Een belangrijke prijsstijging der internationale postprestaties is dan ook te verwachten.

Desniettenstaande zou ik echter een andere gedragslijn willen bepleiten. Men vergete toch niet, dat het hier geenszins geldt een probleem van technisch-administratieven aard, waarbij de gebruikers van den postdienst vrijwel koud kunnen blijven. Het gaat om het behoud en den verderen uitbouw van één der schoonste veroveringen van den internationalen geest op den toestand van nationale afgeslotenheid. Men houde het dus vast, dit kostelijk pand van blijvende waarde, en late het niet los om naar de oogenblikkelijke voordeelen van het wegvliedende heden te grijpen. Post est occasio calva!

Hoe verbijsterend kortzichtig het ware in de tegenwoordige omstandigheden de internationale posttarieven te verhoogen, is (in de Neue Züricher Zeitung van 19 Maart j.l.) door den bekenden Dr. Alfred Fried met een sprekend beeld duidelijk gemaakt. De schrijver wijst er op, dat als een menschelijk orgaan ziek is, de moderne geneesheer er vooral naar streeft den bloedsomloop van alle hindernissen te bevrijden en den longen gezonde en verse lucht toe te voeren. Beweging, lucht en zon zijn voor het welvaren des lichaams volstrekt noodzakelijk. Dit nu geldt, zoo betoogt Fried, ook ten aanzien van het lichaam der maatschappij. Is dit ziek, dan vormt vergemakkelijking van het verkeer een onmisbare voorwaarde voor de genezing. En daarom zou het een verderfelijke dwaling zijn indien men thans de internationale posttarieven ging verhoogen. Voor alle internationale be-

trekkingen, letterlijk alle, zoowel stoffelijke als geestelijke, is een gemakkelijk postverkeer onmisbaar, terwijl tariefsverhoging, hoe weinig men deze in theorie ook moge tellen, in de praktijk steeds de strekking heeft om het verkeer in te perken. Wie de toepasselijkheid van het beeld erkent — en te ontkennen is zij m.i. niet — zal toegeven, dat in de tegenwoordige omstandigheden verhoging der internationale posttarieven een verbijsterende kortzichtigheid ware.

Hier moge ik een zinsnede aanhalen uit hetgeen ik in het nummer van 10 December 1919 van dit weekblad in het algemeen schreef over een tariefpolitiek bij het staatsbedrijf van de Posten, de Telegrafie en Telefonie. Ik doel op de volgende woorden: „De staat subsidieert de organen van talrijke belangen, en als nu ten aanzien van een bepaald belang de vereischte subsidieering het best in dezen vorm kan geschieden, dat postprestaties beneden den kostprijs worden geleverd, dan verdient het in geen enkel opzicht afkeuring om daarnaar te handelen.” Welnu, vergemakkelijking der internationale betrekkingen is vooral thans een zóó uitermate zwaar wegend belang, dat het laag houden der internationale posttarieven er alleszins door wordt gerechtvaardigd, zelfs al zouden de kostprijzen der prestaties dan niet ten volle worden goed gemaakt. Het gaat hier in alle geval om slechts luttel gelds in verhouding tot de beteekenis van het betrokken belang. Deze betrekkelijk weinige penningen te willen uitsparen ware... penny-wise but pound-foolish. Verhoging der internationale posttarieven zou niet anders zijn dan zuinigheid, die de wijsheid bedriegt. En de schatkisten zijn wel berooid, toegegeven natuurlijk, maar men geeft zonder bezwaar wel heel wat meer geld uit voor doeleinden, die bij het hier beoogde belang verre ten achter staan. Neen, het fiscale argument is hier niet anders dan een domper, die op ongeveer alle glanzende gedachten kan worden gezet. Zal overigens niet de behoeftige zieke tot zijn laatste penningen besteden om medicijn te koopen, die hem wellicht genezen kan?

Thans rest nog slechts te bepleiten, dat in het strijdperk treden ter verdediging van lage internationale posttarieven geheel in de lijn ware van Nederland's internationale traditie. Er is hier een taak te volbrengen, waartoe Nederland geroepen is. Ieder bewust Nederlander kan daarvoor dan ook niet anders dan de warmste sympathie gevoelen.

Ons land vermag in de wereld weinig waar het er op aankomt het gewicht van een groot getal volksgeenooten in de weegschaal te werpen. Maar het is op den duur een veel standvastiger kracht, dat Nederland's internationale politiek een beginsel bevat, hetwelk vaak miskend werd, maar ten slotte toch het enig mogelijke zal blijken. Dat is: het richtsnoer van toenadering tusschen de volkeren na te streven, scheidsmuren te slechten, de nevelen tusschen de naties te vervangen door licht en vrije lucht. Niet altijd heeft dit beginsel zich natuurlijk doen gelden, maar zoo wij de dominerende karaktertrek van Nederland's internationale traditie moeten aangeven, dan is het toch deze.

Wordt niet Nederland de bakermat van het volkenrecht geprezen, een lofspraak, die op zich zelf reeds een volledige bevestiging inhoudt van hetgeen in het voorgaande werd betoogd? Is het beginsel der vrije zee niet geboren en ontloken in Nederland, naar welks rechtsopvatting het element, dat de landen verbindt, voor een ieder volledig vrij moet zijn? Werd zelfs in tijd van oorlog de Nederlandsche handel op den vijand niet voortgezet, een praktijk met wel verre van ideëele motieven, maar waaruit toch duidelijk het streven bleek om de internationale banden zoo min mogelijk te slaken? Stond ook in den afgelopen oorlog Nederland niet steeds gereed als de trouwe wachter over een verguisd neutraliteitsrecht, dat interna-

tionale conflicten zooveel mogelijk in hun werking wil beperken? Was Nederland niet een der volhardendste verdedigers van den vrijen handel, ook toen bijna alom de staten overliepen naar het andere kamp? En is zelfs niet in onze veelgeprezen associatieve koloniale bestuurspolitiek diezelfde gedachte van het internationale „honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere” te onderkennen? O zeker, het was niet zoo zeer onbaatzuchtigheid als wel juistheid van inzicht, gezonde kijk op de realiteit, die in deze gevallen, welke met nog vele kunnen worden vermeerderd, aan het stuur stond. Dit neemt echter niet weg, dat de practische toepassing van dit inzicht tot een eigen internationale politiek met den aangegeven stempel heeft geleid.

Ik zou dus willen bepleiten, dat Nederland, geheel in de lijn van zijn internationale traditie, op de aanstaande internationale postconferentie het voorstel zal doen om de tarieven niet te verhooogen. Het internationale postwezen moet, al kost dat ook geld, zooveel mogelijk worden een vrije zee, waarlangs de kinderen van alle naties gemakkelijk met elkaar in verbinding kunnen treden. De overeenkomst van strekking met de vrije zee is inderdaad treffend; ook hier moge ons woord dus weerklinken. Wij worden dan niet ontrouw aan ons beproefde vaandel, ook al zou dit aanvankelijk slechts weinigen om zich vereenigen. Het zal in alle geval zijn nut hebben indien een baken wordt opgericht ten dienste van allen, die later in ditzelfde water wenschen te koersen.

In zóóverre heeft Nederland zelfs op dit speciale gebied een traditie op te houden, dat op het laatste internationale postcongres (1906) het verst strekkende voorstel tot tariefsverlaging van Nederland is uitgegaan. Toen toch gaf de Nederlandsche afvaardiging in overweging om als regel voor een brief van 20 grammen niet meer dan 20 centimes te eischen. Dit voorstel, dat „soulève de nombreuses objections”¹⁾, werd met 13 tegen 7 stemmen en 5 onthoudingen verworpen — het werd in een minder geschikt stadium der besprekingen gedaan — maar er bleek toch uit, dat ook op dit gebied het bloed zoo noodig kruipen zal waar het niet gaan kan. Dat de Nederlandsche regeering haar vertegenwoordigers ook thans van instructie in dezen geest zal voorzien, moeten wij hopen en mogen wij misschien ook verwachten.

J. G. BLINK.

HET ONTWERP TOT HERZIENING VAN HET ZEERECHT.

II.

De toestanden, waaronder in 1838 het zeerecht werd vastgesteld en die van thans zijn in alle opzichten anders geworden. Het belangrijkste verschil is wellicht wel dit, dat terwijl vroeger een schip eenmaal uitgevaren, geen of zoo goed als geen verbinding meer had met den reeder, zoodat de kapitein de man was die moest handelen en ingrijpen, thans door telegrafie met of zonder draad, door agentschappen van de vaste lijnen in elke plaats, die wordt aangedaan, de eigenaar een voortdurend toezicht kan houden en beheer kan voeren, zoodat de werkzaamheden van den kapitein meer tot de uitsluitend nautische zijn teruggebracht. Deze groote verandering vindt uit den aard een duidelijke weerspiegeling in het nieuwe zeerecht.

Het oude recht gaat uit van de veronderstelling, dat, eenmaal uitgevaren, de kapitein alle maatregelen zal nemen zoowel wat betreft schip als lading. De nieuwe veronderstelt, dat de eigenaar ook als het schip weg is, zijn besluiten kan nemen en doen uitvoeren. Met deze verandering van beheer gaat samen een verandering van de aansprakelijkheid, een herziening van het instituut abandon.

¹⁾ Deel II der Documents du Congrès Postal de Rome 1906, pag. 185.

Ontstaan in de eerste ontwikkeling van het zee-recht uit de toenmalige toestanden was het nog niet misplaatst bij de tot standkoming van ons wetboek. De reeder moest zich geheel op den kapitein verlaten; hij had geen middelen om tijdig in te grijpen, hij kon niet nagaan of het mis ging voor het te laat was. Dat in die omstandigheden een beperking van zijn aansprakelijkheid voor de handelingen en overeenkomsten van zijn kapitein tot aan het bedrag van de waarde van het schip en vracht (het z.g. zeevermogen) een tegenwicht vormde tegen het anders te groote risico, was niet onbillijk, vooral omdat zij die met den kapitein handelden, deze wettelijke beperking kenden.

Twee omstandigheden brachten verandering in den feitelijken toestand. In de eerste plaats was de reeder door telegraaf en agentschappen minder overgeleverd aan de willekeur van den kapitein en kon hij van verre het oog houden op den gang van zaken, in-grijpen wanneer dit noodig was; daarnaast stegen de schepen zoozeer in waarde, dat in het algemeen, als geen schipbreuk het schip doet verloren gaan, de door den kapitein aangegane verplichtingen meer dan door de waarde van het schip gedekt zijn en er dus voor uitoefening van het recht van abandon geen plaats is. Blijft over het geval van schipbreuk, maar dan zal de reeder meest de verzekeringsom ontvangen. Deze verzekeringsom valt onder de tegenwoordige wetgeving niet onder de waarde van het schip, zoodat bij gebruikmaking van het recht van abandon de schuld hierop niet kan worden verhaald. Dit wordt hiermede verdedigd, dat de premie niet uit het betreffende zeevermogen betaald is en de verzekeringsom niet in de plaats komt van het verloren gegane schip, maar de tegenprestatie is voor de betaalde premie. Toch voelt men een onbillijkheid. Het schip is verloren en de reeder wordt door de uitkeering geheel schade-loos gesteld. Hij is nu beter er aan toe, dan wanneer het schip gespaard was gebleven, want dan zouden daarop de schulden van den kapitein verhaald kunnen worden, terwijl de verzekeringsom buiten de aansprakelijkheid blijft.

Er is thans dus niet veel meer te zeggen voor het uitzonderingsrecht, dat het recht van abandon is; de algemeene regel is toch, dat men aansprakelijk is voor de overeenkomsten en de onrechtmatige daden van personen in dienst en in die dienstbetrekking gedaan. Daarbij komt dat het Engelsche recht dit abandon in dien ruimen omvang niet kent. Dit alles heeft ertoe geleid, dat de volle aansprakelijkheid van den reeder voor handelingen en overeenkomsten van den kapitein thans in het ontwerp wordt erkend.

Toch zal met het instituut niet geheel gebroken kunnen worden en zoo is in Engeland de beperkte aansprakelijkheid ook niet geheel onbekend. De schade, die vergoed moet worden, kan zoo hoog zijn, dat er voor beperking reden is. Dit geldt als schade wordt toegebracht aan goederen en personen, door een onrechtmatige daad of zorgeloosheid, hetzij door aanvaring aan een ander schip, hetzij door zorgeloosheid of opzet aan de ingeladen goederen. Het andere schip kan het schuldige aanvarende schip aanmerkelijk in waarde overtreffen; de ingeladen goederen kunnen zoo waardevol zijn, dat het schip in waarde daarbij achterblijft; dan kan er reden zijn om de aansprakelijkheid tot het zeevermogen te beperken, wanneer de reeder zelf geen schuld heeft, zij het alleen reeds om praktische redenen. Voor dit geval dan, het schade toebrengen aan de vervoerde goederen en personen of door aanvaring aan andere schepen is de beperkte aansprakelijkheid behouden, niet echter volgens het thans geldende systeem.

Voor de berekening van de aansprakelijkheid is in hoofdzaak het Engelsche beginsel overgenomen: aansprakelijkheid tot een zeker bedrag per inhoudseenheid van het schip; bij ons voorgesteld tot f 50 per M³ netto-inhoud. Het verschil springt in het oog. De aansprakelijkheid is gefixeerd onafhankelijk van latere waardevermindering of -vermeerdering van het schip.

Thans geldt de waarde van het schip op het oogenblik van het verhaal; in het Engelsche en ons nieuwe stelsel geldt de waarde van het normale nieuwe schip, want naar dien grondslag is de waarde genomen. Men ziet ook het willekeurige in deze vaststelling; geen rekening wordt gehouden met de omstandigheid dat het gemiddelde der waarde van een schip per inhoudseenheid zal rijzen of dalen, want zoo spoedig zal het wettelijk gefixeerde bedrag niet gewijzigd worden; evenmin is ermede rekening gehouden dat een bepaald schip een veel lagere of hogere eenheidswaarde heeft. Niettemin, om dan van het abandon af te stappen, bestaat er een belangrijk verschil tusschen het nieuwe en het Engelsche stelsel. In het Engelsche stelsel geldt de beperking voor elk geval afzonderlijk; bij samenloop van schade toegebracht op eenzelfde reis b.v. door onachtzaamheid aan de ingeladen goederen en door aanvaring aan een ander schip wordt het bedrag van elke schade beperkt door het geldende maximum, zoodat de eigenaar ervoor kan komen te staan dat hij meerdere malen dat maximum zal moeten betalen. Bij het ontwerp is in zooverre het beginsel van het geldende abandonrecht gehouden, dat het maximum der aansprakelijkheid geldt voor de gezamenlijke schade op een reis veroorzaakt. Bij nadere bespreking zal ik er nog op wijzen, dat dit beginsel wellicht iets duidelijker ware aan te geven.

Zal de belangrijke beperking van de vele voorrechten thans in art. 313 K toegekend ook voor een deel moeten worden toegeschreven aan de veranderde omstandigheden in de scheepvaart? Het is geenszins onmogelijk al wordt deze reden niet zoo in de memorie van toelichting genoemd. De geldende regeling als zoo dikwijls bij het zeerecht, is uitzonderingsrecht, vooral in zooverre, dat de wettelijke voorrechten voorrang hebben boven de bedongen scheepsverbanden — scheepshypotheek zooals deze in het ontwerp overeenkomstig het spraakgebruik genoemd worden. De reden was dat de verre schuldeischer, die slechts het schip als onderpand kende, geen middel had om zich van de solvabiliteit van den reeder te overtuigen. Men moest zijn voorrecht dus zoo vast mogelijk maken, wilde men hem er toe brengen het crediet te verleenen. Ook dat is nu anders. Evenals de reeder het schip kan volgen in zijn gang, evenzoo kan men zich in het buitenland zonder veel moeite omtrent den reeder laten inlichten. Is de bijzondere positie van den geprivilegieerden scheepsschuldeischer dus niet meer geboden door de omstandigheden, dan is er geen reden om die te handhaven. Het mag dus toegejuicht worden dat deze voorrechten tot de noodzakelijkste zijn ingekrompen en dat boven de andere privileges de bedongen scheepshypotheek voorgaat. Gehandhaafd zijn nog de kosten van uitwinning, de uit de dienstbetrekking voortspruitende vorderingen van den kapitein en het scheepsvolk en het hulploon, loodsloonen, kanaal- en havengelden en andere scheepvaartrechten en de vordering tot betaling van averij-grosse. Hulploon en averij-grosse zijn opgenomen omdat deze vorderingen slechts op het schip verhaald kunnen worden. De opheffing van het recht van abandon, tengevolge waarvan de andere vroeger bevoorrechte schulden nu ook verhaal hebben op het overige vermogen van den reeder, zal ook ertoe hebben bijgedragen om die exceptioneele positie minder noodig te maken.

Beter geregeld dan thans wordt de inschrijving van de scheepshypotheek en daarmede gaat gepaard een uitgebreide regeling van de inschrijving en overdracht van de schepen zelf. In de eerste plaats is zorg besteed aan de omschrijving van wat een Nederlandsch schip is. De vereischten hiervoor zijn aanmerkelijk verzwaard. Het schip moet in zijn geheel toebehooren aan Nederlanders of voor tweederde gedeelte, mits het overige deel toebehoort aan ingezetenen. Een vreemdeling, buitenlands wonende kan dus geen mede-eigendom hebben aan een Nederlandsch schip. Dit beginsel wordt verder uitgewerkt voor naamlooze ven-

nootschappen om vast te stellen wanneer een naamloze vennootschap geacht kan worden gelijk te staan met een Nederlander of ingezetene. Wij vinden hier de beginselen terug door Molengraaff in zijn bekend praeadvies voor de Ned. Juristenvereniging verdedigd.

Strengere eischen worden dus gesteld om een schip een Nederlandsch schip te doen zijn. In zooverre heeft daartegen geen bedenking te worden gemaakt. Bezwaarlijker wordt het, wanneer er in behandeling tusschen een Nederlandsch schip en een vreemd-schip een groot onderscheid wordt gemaakt en vreemde schepen van het genot van een belangrijk rechtsinstituut worden buitengesloten. De Juristenvereniging wilde dien kant ook niet uit. Wanneer ik mij niet vergis, geschiedt dat echter in het ontwerp en zal het instituut van de scheepshypotheek niet op vreemde schepen kunnen worden toegepast. Op een schip, waarvan een in het buitenland wonende vreemdeling voor een deel medeeigenaar is, zal dus geen geld kunnen worden geschoten, zonder dat dit schip als een andere roerende zaak in het bezit van den geldschietpandhouder wordt gesteld, in welk geval de geldleening zelf wel meestal zonder nut zal zijn. Ik lees deze consequentie uit art. 318 h: De schepen genoemd in art. 314 zijn vatbaar voor hypotheek. Art. 314 handelt over Nederlandsche schepen van meer dan 50 M³. Wanneer men nu aanvoert dat in 318 h bedoeld is schepen van meer dan 50 M³, dan kan verwezen worden naar art. 315, waar ook staat schepen genoemd in art. 314 en waar zonder twijfel alleen kunnen bedoeld zijn Nederlandsche schepen.

Heeft men dus niet Nederlandsche schepen niet willen uitsluiten van het recht hypotheek te nemen, dan is verduidelijking van den tekst gewenscht; heeft men het wel gewenscht — ofschoon daarover in de memorie van toelichting niets te vinden is — dan schijnt mij deze uitsluiting nog wel een nadere overweging waard. Ook schepen met minder dan 50 M³ inhoud kunnen niet verhypothekerd worden; wellicht is gebleken, dat dit niet noodig is.

Duidelijker dan in het tegenwoordige wetboek is omschreven, wie reeder is en daarbij is beslist dat men voor reeder niet eigenaar of mede-eigenaar behoeft te zijn, maar dat ieder, die het schip voor de vaart ter zee gebruikt, reeder is. Voor het geval reeder en eigenaar niet dezelfde zijn, is de aansprakelijkheid geregeld en het verhaalrecht op het schip. Eenigszins zonderling doet in dezen titel de uitvoerige behandeling van de reederij aan, waar het hier een instituut geldt, dat ook blijkens de memorie van toelichting uitsluit. Is er nog voldoende reden om voor de toekomst dezen vennootschapsvorm te laten voortbestaan? Wil men in een bepaald geval geen naamloze vennootschap, waarom zal dan niet de vorm van firma kunnen worden gekozen. Voor een afzonderlijke vennootschapsvorm voor schepen is thans weinig reden meer. Wanneer men hiertoe besloten had, hadden de bepalingen voor reeds gevestigde reederijen onder de overgangsbepalingen kunnen worden opgenomen en deze zouden in deze moderne wetgeving daar meer op hun plaats zijn.

In een slotartikel zal ik de verdere wijzigingen, in het bijzonder die betreffende de vervoerovereenkomst, evenals het hier besprokene in groote trekken behandelen.

RIBBIUS.

DE NEDERLANDSCHE ZUIVELINDUSTRIE EN ZUIVELHANDEL ONDER INVLOED VAN DEN OORLOG. III.

V. Het einde van den oorlog en het begin van den vrede (Mei 1918 tot Mei 1919).

Ik heb boven reeds gememoreerd, dat 1916 het record-jaar was van onze zuivelproductie. Vermoedelijk was dit hieraan te danken, dat de verkoopprijzen zeer waren gestegen, terwijl de productiekosten niet evenredig waren omhoog gegaan. Zoodat

in de omstandigheden een sterke prikkel lag tot productie-uitbreiding. Het veevoer was wel duur, maar het was nog wel te krijgen, zoodat de boeren zooveel mogelijk koeien hielden voor de melkproductie. In 1916 was de algemeene voedselnood in ons land nog niet groot. Het binnenlandsch verbruik van melk en zuivelproducten was toen dan ook nog niet zeer aanzienlijk gestegen boven het normale verbruik. Zoodat de productie-vergroting voornamelijk ten goede kwam aan den uitvoer en 1916 ook een record-jaar werd voor onzen zuivel-uitvoer.

In het einde van 1916 werd deze voor ons land zeer zoete vrucht echter van vele zijden aangetast. De beschikbare productiemiddelen — veevoeder en kunstmeststoffen — daalden sterk door de groote moeilijkheden welke de aanvoer van overzee onderzond. De productiekosten stegen aanzienlijk in al hare geledingen: pachten, arbeidsloonen, veevoeder, meststoffen. De netto-opbrengst der producten daalde niet alleen door deze stijging der productiekosten, maar ook doordat de Regeering de opbrengst sterk drukte (een steeds grooter gedeelte der productie werd tegen lage prijzen voor het binnenland opgeëischt en het resteerende uitvoeroverschot werd met allerlei uitvoerheffingen zwaar belast). Bovendien werden de buitenlandsche prijzen door de beide boven besproken uitvoercontracten sterk geremd. In deze omstandigheden liggen de kenmerkende eigenschappen van de jaren na 1916: dalende productie en stijgend binnenlandsch verbruik, dus in dubbele mate dalenden uitvoer. En zoo snel voltrok zich dit proces, dat vanaf Mei 1918 van een overschot aan zuivelproducten voor export feitelijk geen sprake meer was: alles was noodig voor het binnenland. Zoo werd in anderhalf jaar tijds deze export, die in 1916 nog eenige honderden millioen gulden beliep, gereduceerd tot vrijwel nul. De volgende cijfers wijzen deze vermindering eenigszins aan; men dient er echter rekening mede te houden, dat de cijfers over 1918 grootendeels voortspruiten uit exporten die in de eerste maanden plaats hadden, volgens uitvoercontracten uit het product van 1917:

Geëxporteerd Bruto K.G.:

	1917	1918
Boter	25.000.000	2.000.000
Kaas	56.000.000	15.000.000
Versche e.a. melk	11.000.000	10.000.000
Gecondenseerde melk	52.000.000	21.000.000
Melkpoeder	4.000.000	2.000.000

Wij kunnen dan ook gerust zeggen, dat in het algemeen met Mei 1918 eene periode inging, waarin Nederland slechts melk en zuivelproducten produceerde voor eigen verbruik, waarin de productie aanzienlijk gedaald was en onze bloeiende exportindustrie en exporthandel geheel met lamheid geslagen waren. Hoe betreurenswaardig deze toestand ook was, voor zoover zij door onoverkomenlijke omstandigheden veroorzaakt was, moesten wij ons daarbij neerleggen. In één opzicht was er echter rechtmatige aanleiding tot groote ontevredenheid, zoowel voor de direct belanghebbenden: de boeren, de zuivelbereiders, de zuivelhandelaars, als voor Nederland in het algemeen. Want de daling der productie was door de politiek der Regeering ten zeerste in de hand gewerkt.

Het is voldoende bekend, dat de Nederlandsche Regeering gedurende den oorlog alle mogelijke pogingen heeft aangewend, om de bevolking van voldoende voedsel te voorzien, doch niet alleen van voldoende voedsel, doch vooral ook tegen lage prijzen. Even bekend is het, dat deze politiek in praktijk gebracht werd op een wijze, die in de eerste plaats een streven verried naar onmiddellijke resultaten; indien het mogelijk was, tijdelijk een artikel goedkoop te houden, was men daarover reeds te zeer verheugd, dan dat er nog voldoende onpartijdigheid en leiderschap over zoude blijven, om ook iets verder in de toekomst te zien. Een zeer sterk beeld van deze opper-

vlakkigheid geeft het ten opzichte van de zuivel gevoerde beleid. Niet alleen genoot de zuivel de twijfelachtige eer, de belangstelling op te wekken van zeer vele heele en halve ministers; bovendien, of misschien juist daardoor heeft men de melkveehouders en de zuivelbereiders steeds uitgemolken, tot dat er niet meer te melken viel.

Het systeem der goedkope beschikbaarstelling ten koste van een deel der exportwinsten heeft iets aanlokkelijks zoolang er werkelijk grove winsten gemaakt worden. Dan ziet men zoo nauw niet en geeft gaarne een deel der producten tegen lage prijzen af. Maar indien dit stelsel onttaardt in het steeds meer achtervolgen van een of meer takken van bedrijf; indien men steeds tracht aan een bedrijf meer en nog eens meer inkomsten te onttrekken, dan kan het niet anders of het bedrijf gaat onder deze onbescheidenheid zeer ernstig lijden. Deze fout is gedurende den oorlog ten opzichte van melk en zuivel in hooge mate gemaakt. Men heeft door goedkope beschikbaarstelling en door allerlei exporthellingen het bedrijf zoover uitgekleeft, dat ten slotte de productie er zeer sterk onder heeft geleden. Zoodat in 1918 Nederland niet alleen zat zonder productie-surplus voor export, doch bovendien met een groot tekort voor de voldoening aan de binnenlandsche vraag, die door de algemeene levensmiddelennoed zeer sterk was gestegen. Zoowel ten aanzien van melk als van boter en kaas, ja zelfs van gecondenseerde melk en melkpoeder.

De periode Mei 1918 tot Mei 1919 bracht aldus een volledigen stilstand voor de zuivelbereiding als exportindustrie en eene ernstige verzwakking van de zuivelindustrie en van de melkproductie tengevolge van een tijdelijk goedkope, doch op den duur voor ons land zeer kostbare regeeringspolitiek.

VI. Het economisch herstel voor de zuivelindustrie (Mei 1919 tot heden).

Als Mei in het land komt, rekenen wij dat tegelijkertijd het nieuwe zuivelseizoen aanvangt. Het vee komt in de weide, er komt weer grasmelk, grasboter en graskaas. Mei 1919 ving na vijf oorlogsjaren het eerste vredes-zuiveljaar aan. De verwachtingen ten aanzien van het gedurende den oorlog sterk ontwrichte bedrijf waren zeer verschillend. De een verwachtte dalende productiekosten en hooge verkoopprijzen; de ander verwachtte een langdurige zeer pijnlijke crisis, tengevolge van de sterke afnemende van de koopkracht in landen, die vroeger onze voornaamste afnemers waren. Algemeen verwachtte men, dat de productie, die enorm gedaald was, zich spoedig weer min of meer zou herstellen. In ieder geval was er zeer veel werk te verrichten, om alles wat gedurende den oorlog was afgebroken weer nieuw op te bouwen. In de industrie zelve was zeer veel te doen, terwijl de afzet der producten opnieuw moest worden georganiseerd. En allen stonden gereed om deze zware taak aan te vangen, om met alle beschikbare energie de productie weer op te voeren en aan te passen aan de wereldvraag, om de oude afzetgebieden te herwinnen en nieuwe te zoeken. Het wachten was nog slechts op de Regeering. Want er was nog een uitvoerverbod voor alle zuivelproducten, er waren nog verboden om melk te verwerken tot boter, kaas, melkproducten; er waren nog vervoerverboden en vele andere restanten van de oorlogsmaatregelen.

De eerste maanden van 1919 gaven veel hoop. Allerlei verboden werden ingetrokken en het leek erop alsof de Regeering den tijd begreep. De geheele zuivelindustrie begon weer een krachtige campagne in het buitenland, reizigers werden uitgezonden, er werd reclame gemaakt. Toen het Mei werd, waren allen klaar om de Nederlandsche producten op de buitenlandsche markten weer in te voeren. Alles was gereed om den concurrentiestrijd op te vatten met

de in vele landen en speciaal in Amerika gedurende den oorlog sterk uitgebreide productie.

Men bleef wachten op de Regeering. Inmiddels was aan het Departement van Landbouw eene plotselinge verandering ingetreden. De eerst zeer optimistische mededeelingen welke van deze zijde kwamen, waren plotseling omgeslagen. Men werd hoe langer hoe terughoudender.

Men wachtte tot Juni, tot Juli. En men bleef wachten. Er kwam een soort uitvoerregeling voor boter. Er werd veel vergaderd, er kwamen Ministerieele en andere beschikkingen. Het slot was, dat eerst in het najaar, nadat allerlei zuivelproducten zich hadden opgehoopt, langzamerhand ook uitvoerregelingen kwamen opdagen voor kaas en melkproducten. Ondanks dezen geweldigen tegenslag had de zuivelwereld den goeden moed niet verloren. Op grond van de wel zeer ongelukkige uitvoerregelingen ging men aan het werk. Doch na korten tijd werden de buitenlandsche wisselkoersen zeer ongunstig voor onzen export en stond het geheele bedrijf stil. Zoo eindigde het jaar 1919, dat zoo hoopvol begonnen was, in een crisis, zooals de zuivelindustrie die in geen jaren gekend had. Men zat met groote, kostbare voorraden die niet te verkoopen waren. De banken gingen credieten opzeggen en vele ondernemingen, waaronder zeer groote, begonnen te wankelen.

Over dit drama valt zeer veel te zegen; de belangstellenden verwijs ik naar de zuivel-vakpers, waarin vele waardevolle gegevens over het zuivel-avontuur van de Regeering in 1919 te vinden zijn.

Het jaar 1920 bracht eerst nog eene daling beneden de slotstemming van 1919. Een catastrofe dreigde, waarvan de omvang niet was te overzien. Gelukkig is het zoover niet gekomen; in Mei en in Juni kwam er een aanzienlijke verbetering in den toestand. De wisselkoersen werden weer gunstiger, er kwamen weer meer buitenlandsche koopers op de Nederlandsche markt en zoodoende ontstond er een aanzienlijke verruiming in de nog van 1919 overgebleven voorraden. Hiermede is het gevaar, dat in de afgelopen winter voor de Nederlandsche zuivelindustrie dreigde, voorloopig afgewend.

Toch bleef tot heden de zuiveluitvoer ernstig beperkt in hare bewegingsvrijheid. Slechts kleine hoeveelheden van het product worden op zeer onregelmatige wijze voor uitvoer vrijgegeven en met allerlei middelen wordt getracht invloed uit te oefenen op de binnenlandsche prijzen. Verder worden van de uit te voeren hoeveelheden aanzienlijke uitvoerrechten geheven (van boter en kaas bijv. f 0,25 per K.G.), terwijl verschillende fabrieken gedwongen worden om tegen vastestelden prijs melk te leveren voor de consumptie. De Minister van Landbouw heeft een zuivelkantoor ingesteld, van welks beslissingen en zeer ingrijpende maatregelen de zuivelindustrie in hooge mate afhankelijk is en welks voorschriften zij dan ook in angstige afwachting dagelijks volgt. In plaats van de zoozeer gewenschte economische vrijheid is het geheele zuivelbedrijf en dus ook de melkveehouderij geklonken in een vrijwel systeemloos stel handen, waarvan de onberekenbare druk die heden daar, morgen ergens anders werkt, een toestand van onzekerheid schept, die het herstel van industrie en handel ten zeerste tegenwerkt.

Deze ongunstige invloeden remmen in hooge mate den terugkeer van de zuivelindustrie tot haar vroegeren bloei. De productie, die zich in 1919 eenigszins herstelde in vergelijking met 1918 is in 1920 vermoedelijk niet grooter dan in 1919, terwijl de omstandigheden overigens gunstig zijn voor terugkeer van de normale productieverhoudingen.

De afzet der producten gaat de twee laatste maanden goed, doch is zeer onregelmatig. Steeds treden weer andere koopers op. Dan weer is België het eenigste land dat onze boter koopt en daardoor de markt vrijwel geheel beheerscht. Dan komt plotseling

Amerika op de Nederlandsche markt. Door het stijgen van den markenkoers komt Duitschland zich daarbij voegen. Een oogenblik later stokt de verkoop weer.

Zoo gaat het met onze zuivelproducten van den eenen dag op den anderen. Van vaste afzetgebieden is geen sprake meer; de toestand is hoogst onzeker. En niemand weet of de huidige vrij gunstige positie morgen niet plotseling zal omslaan en of wij dan niet met onze producten zullen zitten, zooals dit in den afgelopen winter het geval was.

Resumeer ik kort de zuivelgeschiedenis van de laatste zeven zuiveljaren, dan kom ik tot het volgende overzicht:

a. Augustus 1914. Intensief bedrijf, gunstige en veelzijdige afzetverhoudingen in binnen- en buitenland.

b. Augustus 1914 tot Juli 1916. Zeer intensief bedrijf; gunstige afzet in het buitenland in ééne richting; daardoor wel tijdelijk voordeelige, doch geen gezonde grondslagen voor het bedrijf.

c. Juli 1916 tot Mei 1918. Het bedrijf wordt steeds extensiever. De buitenlandsche afzet wordt steeds geringer, doordat een steeds kleiner deel van het product voor export wordt vrijgegeven. Deze afzet richt zich onder dwingenden invloed van exportcontracten weer naar verschillende landen.

d. Mei 1918 tot Mei 1919. De uiterste extensiteit is voor het bedrijf bereikt. Export van de producten heeft niet meer plaats.

e. Mei 1919 tot heden. Het bedrijf wordt weer intensiever. Door de maatregelen welke de Regeering neemt gaat het herstel van de productie echter veel minder snel dan de overige omstandigheden toelaten. De afzet naar het buitenland wisselt van zeer ongunstig tot gunstig. De Regeering belemmert het verkeer met het buitenland echter in ernstige mate, waardoor de ongunstige tijden scherp worden geaccentueerd en van de gunstige periodes niet het juiste gebruik kan worden gemaakt.

G. J. BLINK.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Moeilijkheden op arbeidsgebied; mijnwerkers, typografen; petroleumprijzen en petroleumpolitiek; bankamalgamatie; goud uit Rusland; liquidatie van Duitse vorderingen en schulden; Egypte en Indië, de liquide schulden der Regeering; onderzoekingen op het gebied van den arbeid.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 3 September:

The Labour Situation shows no sign of clearing, and has, in fact, become definitely worse since my last letter to you. It was at one time hoped that when the miners came to ballot, there would be a majority against the strike. This hope has been so far realised that the number of votes cast against the strike was considerable, and that there was a very considerable number of abstentions, a goodly proportion of which no doubt represent opponents who did not desire to incur the ill-favour of their mates by an open declaration of their views. Nevertheless, the leaders have obtained the necessary two-thirds majority, and the Delegate meeting yesterday agreed to the issue of strike notices. The Triple Alliance has so far confined itself to approving the objects of the strike, as was to be supposed would be the case, and there is still some hope that the Trade Union Congress, when it meets next week, will exercise a restraining influence. There is no doubt that the strike is not universally popular; the relative isolation of the mining communities has helped to make the miner somewhat of an outsider even with the rest of the Labour Movement, which has coined a phrase about the „God-damn miner” which rather expresses the

feeling that he may be a somewhat uncomfortable bedfellow. All this is not saying much, however, and the real point is whether the other unions, some of whom have their own troubles to face, will care to undertake the financing of the miners should the strike be a prolonged one. This is not yet clear. Meanwhile, some sections of the Press are pursuing a policy of class hostility which will certainly defeat its own ends. Nothing is clearer than that any attempt to use this opportunity to legislate against „direct action” will swing the Unions clean round to a passionate defence of the miners. The truth of this fairly obvious point was seen last year in the case of the Railway strike. At that time the Rusholme bye-election was taking place, in which a Labour candidate was opposed to candidates of the two other parties. In spite of the resentment which the working man was supposed to be entertaining against the Railwaymen, the poll showed that a very considerable number of workers must have voted for the Labour candidate, who came out second, in spite of his being of bourgeois origin, which always tells against labour men in this country.

It must be admitted that in the last day or two the tone of both combatants has cooled down somewhat. The owners are keeping very quiet, and are allowing the Government to fight the battle for them to a large extent. Nothing can be more unfortunate, for it forces the Departments concerned to play a double rôle. On this, if on no other ground, decontrol should be welcomed, it will allow the Government to play the rôle of mediator very much more easily.

It is of course the political reaction of the situation that allows the widest scope for speculation. Will the Premier seize this opportunity to declare for a general election in which he can appeal for „Law and Order” against the Direct Actionists? Certainly he would find himself in a most favourable strategic position. But apart from this, the strike, if it comes off, will certainly ruin the Russian policy of the Labour Movement. It is already more than doubtful whether the Polish victories have not brought this policy of recognition to an end; if the strike enables the opponents to play on the fear that it is being inspired by the Soviets, it will certainly make the situation of those who hope for trade relations with Russia impossible. The unions will be able to do nothing, since their funds will in any case be exhausted, and the odium of the strike will attach itself to other aspects of the labour policy.

In all this confusion the Labour Press is playing a frankly stupid part. The „Daily Herald” deserves the credit of having roused the trade unionists to a sense of the danger of renewed war, it is now trying to support the miners’ policy of a strike. Nothing can be clearer than that war at home will not lead to peace abroad, and this continual shifting of the point of main interest will do infinite mischief.

The coal strike is throwing the industrial troubles somewhat in the shade, but they are real enough, nevertheless. The dispute with the electrical workers has not been settled, and the threatened lock-out is almost a certainty. The unauthorised strike of the members of the Typographical Association employed on the Northern newspapers has led to important towns being deprived of their press, with the exception of such substitutes as can be employed without the use of the printing press. The result is that the employers are threatening a lock-out in their turn. Meanwhile there are rumours that the Publishing firms intend to get their printing done in Holland.

If coal is still King, at any rate oil is proving a very exciting consort. The strike has naturally excited those who dream of oil as the motive force of the future, and the rise in the price of petrol this week has aroused much indignation and alarm.

It is stated that the rise is sufficient to outweigh

the advantages the owners of road vehicles acquired in consequence of the rise in railway rates, and is leading to an outcry against the oil trust and Government action. The Government seems not to have known anything about the rise, and would seem, judging from this morning's „Times”, to have no powers for dealing with the situation. This sudden crisis lends further interest to the announcements of the transfer to an Entente consortium of the interests of the Deutsche Bank in the Steaua Romana Company, which is of course, the logical development of the Anglo-French agreement on the future oil policy of the two companies. The English syndicate is headed by Messrs. Stern Bros and the Anglo-Persian Oil Company, in which the Government is interested. The holding company which is to take over the British portion of the purchase is to have a capital, according to the „Times”, of £ 2.025.000, all but a small proportion of which is to be in £ 1 shares. This news indicates another step in the elimination of the German influence in the Near East, and the economic penetration of Western capital in these areas which has been so marked a feature in the last few months. On these grounds, if on no others, the announcement seems to be welcomed generally by the Press, but, of course, the participation of the Government through the Anglo-Persian Company is an additional reason for congratulation. How it will affect Anglo-American relations remains to be seen, it is notorious that the oil policy of the Government is there rather a sore point.

In the Banking world, also, we have just been provided with a very exciting piece of news in the proposed amalgamation of the well-known private firm of Messrs. C. J. Hambro and the British Bank of Northern Commerce. Messrs. Hambro are a very old established and famous house, with many connections with Scandinavian interests, and the importance of the name being retained is shown by the title which it is proposed the new Bank is to have, viz., Hambro's Bank of Northern Commerce, its total capital being £ 4.000.000, of which one fourth is to be the issued capital. The chairmanship of the new institution is to the senior partner in Hambros, Sir Everard Hambro.

The City has been much intrigued by the mysterious announcement in last week's Gazette that gold to the total of £ 715.530 was imported from Russia. Since the agreement that gold should be allowed to obtain the world price by re-export to New York or the East only applies to African gold, the object in sending this gold here is not at all clear. If it is Soviet gold, it would of course raise the hopes of those who look forward to the resumption of trade relations. If on the other hand, the theory that so long as the Soviet authorities are not recognised the British Government would have to safeguard the rights of Russian creditors is correct, it seems hardly likely that the Soviet authorities would be so foolish as to send gold here. If the gold represents part of the treasure which Admiral Koltchak accumulated, the title to it is hardly more definite and since Baron Wrangel has not been recognised either, it is difficult to suppose that his Government is the owner of the metal, for it is probable that he would send it to Paris. It may of course be part of the indemnity to the Baltic States, which, if I recollect correctly, was to be paid in gold.

The „Times” index-number shows some decline this month as compared to July:

	July.	August.
Food	316.5	304.7
Materials	295.2	293.1
Total	305.8	298.9

The rise in railway rates is already reacting on prices, however, this week the price of coal has risen in consequence of the increased freight charges, and other commodities are bound to follow suit.

The commencement of the payment of

claims against German debtors has raised hopes that this will relieve the financial situation somewhat. The total claim against Germany is stated to be £ 97½ millions, against which there is German property here to the value of £ 98¾ millions, in addition to which debts to Germans amount to 11¾ millions. This gives this country about £ 13 millions surplus, but in so far as German property has come into the hands of the Public Trustee it has presumably been invested so that retransference to creditors will not have any marked ultimate effects. The appearance of 10 pCt. Debentures in a recent issue shows how tight the capital supply is getting, though the issue in question is not quite a fair test. In any case, it is difficult to see how anyone can be saving much in these days. Certainly the middle classes are hanging on by the skin of their teeth, and the workers are probably not taking their place. Nevertheless, it is interesting to see the figures of the now universally known „War Saving Certificates”. From the beginning of the financial year, April 1, down to the 28 August, the receipts from this source amounted to £ 16.850.000, but against this must be set the fact that withdrawals amounted to £ 14.000.000, so that the net sale for „investment” in the period is only about £ 2¾ millions.

Some discussion has been taking place as to the effect of the new political conditions in Egypt and India on the prospects of capital in these areas. One would be inclined to think that the tendency in this respect would be to make the investor distinctly nervous, and to check the tendency to transfer the head offices of companies in order to avoid double taxation. Curiously enough, one also hears the opposite point of view, the new political conditions will lead to political corruption and to expenses on these grounds, but the ending of nationalist agitations, it is held will much more than counterbalance this. Meanwhile it is interesting to see that Indian sterling loans are bringing in, at present prices, well over 6½ per cent.

The Floating Debt position this week is as follows:

	August 28	Increase or decrease on August 21
Ways and Means Advances:		
From Bank of England £	23.750.000	£ 4.250.000 decrease
From Public Departm..	158.741.000	„ 800.000 decrease
Treasury Bills out-		
standing.....	1.066.736.000	„ 5.980.000 increase
Net Totals.....	1.249.227.000	„ 930.000 increase

The Bank Return has altered as follows:

Public Deposits	£ 1.069.328	increase.
Other Deposits	„ 12.748.357	do.
Government Sects	„ 15.952.996	do.
Other Securities	„ 416.123	decrease.
Reserve	„ 1.585.997	do.
Circulation	„ 1.638.970	increase.
Coin and Bullion	„ 52.973	do.
Reserve Ratio, 11½ pCt., being a fall of 2¾ pCt. as compared with last week.		

It will thus be seen that the Government has been forced to borrow heavily from the Bank.

The Currency note situation shows almost no change, the notes outstanding at £ 351.104.552, being only £ 15.133 more than last week. £ 841.171 has been the amount by which the called-in but uncanceled notes have been reduced below last week's total. The ratio remains unchanged at 13.41 per cent.

If the industrial situation does not present many comforting features at the moment, it is at any rate satisfactory that the scientific treatment of the problems of efficiency being steadily pursued. This morning the Press announces that the Home Office, the department responsible for the administration of the Factory Acts, has issued an Order which will make for the increase of well-being, and therefore for the efficiency, of the factory operative. The Order, issued under the

amending factory act of 1916, will make it compulsory to provide protective clothing for workers in wet or dusty processes, or in processes where there is exposure to noxious or offensive substances. Further, suitable messroom or canteen accommodation must be provided, which must be properly equipped and warmed; there must be provided adequate washing facilities and proper seating accommodation for all workers whose work is done standing, so that they can take advantage of any rest pauses. The provision of ambulance equipment is also provided for. The order refers to all textile factories and workshops, print works and bleaching and dyeing establishments, and to rope works in which spinning is carried on.

At the same time, the study of fatigue is being carried on by a special body, under the Medical Research Board and the Department of Industrial Research, the Industrial Fatigue Research Board. The first annual report of this body has recently been published, and it shows very clearly the fascinating nature of the industrial problems which are being tackled. It is pleasant to record the willingness of the operatives to assist these inquiries, though in certain cases misunderstandings seem to have arisen. In this connection I would like to draw the attention of your readers to a letter which appeared in the „Times” one day this week from Prof. Collis of Cardiff, in which the general coincidence of the death rate in the mining industry and the results of the recent ballot are commented upon. It appears that the voting for a strike in general coincides closely with the mortality rate, and the Professor suggests that the subconscious influence of fear may have something to do with the matter. Whether this suggestion is capable of verification or not, it shows how scientific investigation may be made to pay from even the most material point of view.

DE ECONOMISCHE TOESTAND IN INDIE IN HET AFGELOOPEN JAAR.

Uit het verslag van den President van de Javasche Bank over het boekjaar 1919/1920 zij het volgende overgenomen:

De handel van Nederlandsch-Indië toch heeft zich enorm uitgebreid. Bij de voortdurende stijging van prijzen van producten bestond er goede vraag en de gelegenheid tot afscheep werd ook gaandeweg beter. Wel was de ruimte door schepen onder Nederlandsche vlag aangeboden nog onvoldoende voor de vraag naar scheepsruimte in Nederlandsch-Indië en stond daarom de Bataviasche Vrachten Conferentie aan afschepers toe, om ook met schepen staande buiten de B. V. C. af te schepen, zonder dat daarvan het gevolg zou zijn een verlies van de rechten op rabatten, maar de vrachten van gecharterde buitenlandsche schepen waren zeer hoog in verhouding tot de vrachten die aan de Nederlandsche schepen moesten worden betaald. Het feit echter, dat men die hoogere vrachten wilde betalen, geeft wel eenigszins aan, hoe groot de vraag over de geheele wereld naar Nederlandsch-Indische producten was. Daarbij bleven de landen als Scandinavië en Amerika, die vroeger gewoon waren te Amsterdam, Hamburg en Londen ter markt te gaan hunne inkoop direct bewerkstellingen en het gevolg daarvan was natuurlijk een verlevendiging van het verkeer speciaal van Nederlandsch-Indië met Amerika. Aanmerkelijk meer dan vroeger werden door Amerika in Indië credieten geopend voor gekochte goederen en werden de daarop getrokken wissels in de openmarkt hier aangeboden. Een vergelijking van productieprijzen gedurende het jaar 1919 van enkele producten geeft het volgende:

	Januari 1919.	December 1919.
- Suiker	f 14,—	f 45,50
Koffie: Java	65,—	90,—
Robusta	35,—	64,—
Coprah	17,50	34,50
Zwarte peper	45,—	44,—
Rubber	1,02½	1,47
Tapioca	11,50	13,—
Tin	159,—	196,—

De uitvoercijfers over 1919, die hieronder volgen, kunnen in vergelijking met die van 1918 niet als maatstaf dienen

voor de productie van het jaar 1919. Immers het gestremde scheepvaartverkeer in vorige jaren heeft groote hoeveelheden producten in Nederlandsch-Indië opgehoopt en zoodra de gelegenheid tot verscheping weder ruimer werd, trachtte men zooveel als mogelijk was weg te zenden. Ook ten opzichte van het artikel suiker bestond in zekere mate deze toestand. De afscheep was grooter dan in normale jaren, omdat in vorige jaren de geheele oogst niet was verscheept en het gevolg was dan ook, dat op ultimo December betrekkelijk nog een geringe voorraad uit den oogst van 1919 op Java aanwezig was. Neemt men den voorraad suiker op Java op 1 October 1919 aanwezig aan op 11 miljoen picols, dan krijgt men, na aftrek van het verscheepte kwantum gedurende de maanden October/December ad 7.200.000 picols en de binnenlandsche consumptie geschat op 800.000 picols, een restant op ultimo December 1919 van 3 miljoen picols. Bij eene berekening dus van gelijken afscheep als vorige maanden zou een tekort aan suiker zijn ontstaan op Java en het was deze gedachtegang die er de Regeering toe leidde om de hand te leggen op het restant superieure suiker onverkocht uit den oogst 1919, bedrageude 300.000 picols, die tot een prijs van f 34 werden gekocht en bestemd zijn om van Regeeringswege te worden gedistribueerd. Daardoor was althans voorkomen, dat een tekort aan suiker voor consumptie op Java zou ontstaan. Weliswaar zou door een uitvoerverbod van oogst 1919 met inachtneming van reeds met het buitenland gesloten contracten hetzelfde doel bereikt zijn en zouden waarschijnlijk de prijzen van oogst 1919, die op Java tot bijna f 50 oplepen als gevolg van dien maatregel zijn gedaald, maar de Regeering vond een dergelijke gestie minder raadzaam. De vrees bovendien, dat de groote vraag voor het buitenland naar het artikel suiker ook voor den oogst 1920 de prijzen dusdanig zoude opvoeren, dat het voor de bevolking moeilijk zou worden om het product van eigen bodem tot behoorlijken prijs voor de consumptie te koop, deed voorts de Regeering besluiten om eene hoeveelheid van 1.500.000 picols superieure suiker uit den oogst van 1920 voor eventuele distributie voor consumptie te koop tot een prijs van f 34 per picol.

Aangezien de behandeling der suiker, zoewel opslag en aflevering als de financiering, die op ongeveer f 50 miljoen neerkwam, boven de krachten der Regeeringsorganen gingen, omdat men daarop niet was ingericht, werd een en ander opgedragen aan de suikerexporteurs MacLaine Watson & Co., die uiteraard voor dergelijke transacties beter zijn gesitueerd. De Regeering had zodoende slechts 125.000 picols, die men schat maandelijks noodig te hebben, voor de consumptie te financieren.

De verhoogde uitvoercijfers in 1919 in vergelijking met de voorgaande jaren geven echter wel een beeld van de enorme bedrijvigheid, die er in 1919 in den handel in Nederlandsch-Indië heeft geheerscht.

Uitvoer van uit Java en Madoera gedurende de jaren:

	1917	1918	1919
Akarwangi	30.174 K.G.	2.365 K.G.	66.020 K.G.
Arachides, gepeld	6.222.000 „	5.010.000 „	8.811.000 „
ongepeld	3.657.000 „	2.169.000 „	6.091.000 „
Arak	103.000 liter.	21.000 liter.	1.738.000 liter.
Cacao	1.555.000 K.G.	806.000 K.G.	2.408.000 K.G.
Cacaoutchouc	18.957.000 „	17.303.000 „	35.263.000 „
Coca	175.577 „	494.184 „	994.203 „
Coprah	24.931.000 „	3.493.000 „	103.848.000 „
Cubeben (staartpeper)	93.751.000 „	85.558.000 „	214.431.000 „
Damar	1.638.000 „	1.057.000 „	2.765.000 „
Gambir	625.290 „	48.617 „	683.606 „
Hoeden, bamboe	2.830.000 St.	1.576.000 St.	4.110.000 St.
Hoeden, pandan	3.353.000 „	2.655.000 „	5.751.000 „
Huiden, buffel	3.141.000 K.G.	1.127.000 K.G.	5.751.000 K.G.
Huiden, koe	1.885.000 „	1.610.000 „	4.560.000 „
Huiden, geite- en bokkevelen	2.556.000 St.	1.026.000 St.	3.078.000 St.
Kinabast	2.696.000 K.G.	2.440.000 K.G.	5.402.000 K.G.
Kinine	129.900 „	251.104 „	642.028 „
Koffie, gepelde Java	1.702.000 „	645.000 „	12.677.000 „
Liberia	547.000 K.G.	281.000 „	2.150.000 K.G.
Robusta	9.890.000 „	3.402.000 „	78.523.000 „
andere	1.194.000 „	1.107.000 „	8.232.000 „
Lombok	490.000 „	147.000 „	468.000 „
Olie, etherische:			
citronella	515.763 „	228.124 „	528.534 „
Olie, vette: katjang	1.404.218 liter.	2.489.895 liter.	6.715.609 liter.
klapper	27.727.000 „	27.7.000 „	76.891.000 „
Peper, witte	2.371.000 K.G.	1.741.000 K.G.	3.654.000 K.G.
zwarte	9.868.000 „	10.135.000 „	20.355.000 „
Pinangnoten	4.493.000 „	4.989.000 „	6.724.000 „
Rotting	173.000 „	192.000 „	1.087.000 „
Spiritus	5.093.000 liter.	4.916.000 liter.	15.462.000 liter.
Tabak: blad	1.998.000 K.G.	1.053.000 K.G.	32.392.000 K.G.
krossok	5.039.000 „	2.204.000 „	66.069.000 „
gekorven	354.000 „	202.000 „	339.000 „
Veevoeder:			
boengkil van klapper	1.557.000 „	10.000 „	14.050.000 „
oliekoeken	1.667.000 „	20.000 „	31.517.000 „

	1917.	1918.	1919.
Vezels:			
gemoetoe (rènzvezels)	48.586 K.G.	33.273 K.G.	45.504 K.G.
kapok.....	11.702.000 „	8.843.000 „	17.082.000 „
katoen, gezuiverde..	322.000 „	670.000 „	227.000 „
katoen, ruwe	657.000 „	1.470.000 „	379.000 „
sisathennep	13.792.000 „	14.051.000 „	15.119.000 „
Zaden, oliehoudende..			
djarokpitten.....	782.000 „	560.000 „	1.218.000 „
kapokpitten.....	1.318.000 „	7.000 „	9.035.000 „
sesamzaad.....	656.000 „	269.000 „	1.929.000 „

De groote bedrijvigheid blijkt voorts uit de statistiek der vier voornaamste havens inzake het bezoek van stoomschepen. In 1919 werden bezocht:

	Aantal:	Metede in M ³ .
Batavia	1.772	8.401.909
Samarang	1.078	6.597.411
Soerabaja	1.508	7.330.804
Makassar	545	2.380.600
tegen in 1918:		
Batavia	1.531	5.719.870
Samarang	875	4.684.132
Soerabaja	1.258	5.268.352
Makassar	520	1.989.420

Het spreekt vanzelf, dat door deze opleving van zaken de speculatie in Nederlandsch-Indië in bijna alle producten zeer toenam en tengevolge van die speculatie moesten bij een plotselinge daling der prijzen meermalen kunstmiddelen worden aangewend om een sterke daling te voorkomen, teneinde handelaren-speculanten voor een ondergang te behoeden en daarmede eveneens de marktpositie te redden.

In suiker waren het eenmaal zelfs de geraamde plannen om verdere daling van prijzen te voorkomen, die de markt weder in een stijgende richting brachten.

In koffie werden meermalen tijdelijke trusten gevormd, die de marktpositie ophielden. Groote sommen werden door speculanten verdiend.

Algemeen werden in hooge mate de gevolgen ondervonden van de stijgende prijzen van producten. De Inlander ontving voor zijn product meer dan vroeger, de Europeesche cultures evenzoo. Er werd en wordt ook thans nog veel geld in producten van het land verdiend, maar ook de levenskosten stegen enorm, in hoofdzaak door de duurder prijzen van de eerste voedingmiddelen in vergelijking met vroeger. Artikelen van dagelijks gebruik, als eieren, kippen, klappers, enz. zijn in vele gevallen in vergelijking met voor den oorlog met 100 pCt. en meer gestegen en er deed zich dan ook in Nederlandsch-Indië, evenals over de geheele wereld, het feit voor, dat de duurder levensomstandigheden eene verhooging noodig maakten van de prijzen die voor de werkrachten op elk gebied betaald moeten worden. Handel, industrie en cultures waren alle wel genoodzaakt hogere betaling voor den arbeid te geven, of een dusdanige regeling te maken, dat het voedsel tot vroegere prijzen kon worden verkregen. Daarbij kwam dikwijls zeer sterk uit, dat de betaling zoowel van Europeanen als Inlanders in de lagere rangen, den toets der critiek eigenlijk niet kon doorstaan en men heeft er zich over verwonderd, dat de geringe betaling nog zoo lang heeft kunnen bestaan.

Hoogere loonen echter brengen de welvaart niet, omdat het verdiende loon gewoonlijk weder even snel moet worden uitgegeven.

De economische toestand van Nederlandsch-Indië blijft echter in algemeen een gezond. De verdiensten in Nederlandsch-Indië waren over het algemeen zeer ruim en de koopkracht ook van den Inlander vrij groot, vooral in die streken waar, in vergelijking met vroeger, dubbele en driedubbele prijzen werden gemaakt voor de Inlandsche producten, als coprah en andere voedingsmiddelen. Waar de Inlander echter zijn eigen voedsel niet verbouwt of geen product van zijn landbouw had om te verkoopen, speciaal wanneer hij buiten den eigenlijken landbouw staat, had hij het zwaar te verantwoorden, want de verhoogde verdiensten door handenarbeid waren veelal zelfs niet voldoende, om op te wegen tegen de zoo sterk verhoogde voedselprijzen.

Ten aanzien van den importhandel kan voorts worden opgemerkt, dat vele Deutsche goederen, die in Nederland ter verscheeping klaar lagen, werden aangevoerd en dat sedert het sluiten van den vrede, alle soorten van goederen uit Duitschland worden aangeboden. De prijzen van importgoederen bleven echter zeer hoog en zulks in overeenstemming met de prijzen over de geheele wereld. Deze verhoogde prijzen maken weliswaar voorloopig den omzet in de goederen minder omvangrijk, maar langzamerhand geraakt men ook aan deze hooge prijzen gewoon; het gevolg is echter, dat de levensstandaard algemeen hooger wordt.

Nederlandsch-Indië werd in 1919 als het ware overstroomd met alle soorten van goederen uit Centrale landen;

van enkele artikelen is de markt overvoerd en het is slechts te danken aan de krachtige positie van de tweede hand, om van de eerste hand niet te spreken, dat de prijzen zoo hoog kunnen worden gehouden als thans het geval is. De import van Japan en Amerika heeft er tevens onder te lijden, dat Engeland en Frankrijk evenals de Centrale landen ook weder aan de markt zijn.

De politieke toestand in Europa, speciaal de sociale toestanden, doen echter vreezen, dat de export uit Europa, die na het sluiten van den wapenstilstand zulke betrekkelijk hooge cijfers vertoonde, weder een grooten terugslag zal ondergaan. Eene verlaging van prijzen zal dan voorloopig wel uitblijven.

Als gevolg van den politieke toestand in China werd in Nederlandsch-Indië van Chineesche zijde een boycotbeweging op touw gezet tegen Japansche goederen. Chineezzen verbonden zich onderling geen Japansche goederen te importeerden of te verkoopen en brachten in sommige omstandigheden de Japansche firma's daardoor in moeilijkheden. De aard van deze boycot in Nederlandsch-Indië was heel anders dan die in andere streken van het Oosten. Men deed hier wel mee en enkele handelaren waren ook vurige aanhangers van het boycot-systeem, maar waar in Nederlandsch-Indië de Chineezzen niet alléén als tusschenpersoon tusschen koper en importeur optreden, zag men spoedig in, dat de boycot op den duur weinig zou kunnen uitwerken. Immers in verschillende streken waren het toen de Arabieren, die als tusschenhandelaren optraden tusschen de Japansche importeurs en de inlanders, terwijl de Japanners er zich met ijver op toeleghen direct de zaken met inlanders te doen. Op verschillende wijzen trachtten de Chineezzen zelf daarop de bepalingen van de boycot te ontduiken en werd algemeen verklaard, dat de beweging er eene was waar de handel geheel buiten moest staan.

De batikindustrie had nog steeds te lijden onder de hooge prijzen van grondstoffen, zoowel witgoed als kleurstoffen, terwijl bovendien door importeurs van Zwitsersche en Amerikaansche kleurstoffen de condities werden gemaakt, bij verkoop van witgoed, dat ook een gedeelte van deze kleurstoffen zou worden genomen. De ondervinding heeft geleerd, dat deze kleurstoffen minder goed zijn en niet kunnen concurreeren met de Deutsche. Zij worden thans nog gedwongen aan den man gebracht maar zoodra voldoende Deutsche kleurstoffen direct zullen zijn geïmporteerd, zal de batikker deze als voorheen prefereren boven de andere.

De behandeling van de voedingsmiddelen bleef geheel bij het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, dat alleen optrad als koper van buitenlandsche rijst. Eene poging van enkele handelaren om weder zaken te doen in buitenlandsche rijst mislukte, omdat de gestelde maximumprijzen en het verbod van invoer den handel onmogelijk maakten.

De rijsthandel bleef dus geheel in handen van de Regeering. In hoeverre deze maatregel gunstig werkt op de prijzen, zoomede op de politieke stroomingen onder de bevolking, wordt hier buiten beschouwing gelaten, alleen kan worden geconstateerd, dat de rijsthandel in Nederlandsch-Indië, vroeger een groote bron van inkomsten voor velen, thans dood ligt. Het zal dan ook niet zoo heel eenvoudig zijn tot een herstel van vroegere toestanden te komen.

In November werd een beroep op de Javasche Bank gedaan om goud disponibel te stellen voor gedeeltelijke betaling van door de Regeering te Saigon gekochte rijst, in verband met bepalingen door het Fransche Gouvernement plotseling gemaakt.

Bovendien werd de hulp van de Javasche Bank ingeroepen door de A. V. R. O. S. in Deli voor de financiering van rijst in Amerika, die men aldaar had gekocht.

Voedselvoorziening voor de koelies is een eerste vereischte voor eenen goeden gang van zaken op alle cultuurondernemingen en waar in den laatsten tijd gebleken is, dat groote onzekerheid bestaat ten aanzien van den geregelden aanvoer van rijst uit het buitenland, is men noodgedwongen, vooral op de Oostkust van Sumatra, overgegaan tot den aanplant van voedingsgewassen op de ondernemingen; in het bijzonder op de tabaksondernemingen zijn deze proeven een succes geweest. Men heeft padi geoogst voldoende voor 3 tot 13 maanden en de kostprijs van dat voedsel is, evenals die van de geplante djagoeng en obie in verhouding tot de prijzen van geïmporteerde rijst en djagoeng laag. De toekomst zal echter moeten leeren, in hoeverre deze padiaanplant, waarop eerst tabak is geplant, daarna door de bevolking padi en vervolgens nog eens padi voor de onderneming, al slaagt de laatste aanplant ook schitterend, bij wederbeplanting met tabak een minder goeden invloed zal hebben op de resultaten van de tabakscultuur. Toch zal men met dien eigen aanplant van voedingsgewassen moeten voortgaan, evenals maatregelen zullen moeten worden geno-

men, om voor gezamenlijke rekening waar mogelijk, rijst-hoeven op te richten. Vele gronden in het Atjehsche, evenals in de zuidelijk gelegen streken van Sumatra's Oostkust, voldoen aan alle eischen, die voor het welslagen van een padicultuur noodig zijn, terwijl daardoor de gronden van de bestaande ondernemingen gespaard kunnen blijven. Waar men echter thans nog niet zoo ver is, dat reeds gerekend kan worden op eigen padioogst, ligt het voor de hand, dat planters er nog de voorkeur aan geven zelfs dure rijst uit Amerika te laten komen, dan in de onzekerheid te blijven voortleven, of wel voldoende rijst door het Gouvernement kan worden verschaff. Men had voor de financiering van de rijst uit Amerika, die in de miljoenen liep, de hulp der banken natuurlijk noodig. Aangezien echter geen der banken genegen was die financiering op zich te nemen, moest de circulatiebank haren steun in deze wel verleen. De rijstaankopen voor Delische rekening in Amerika verlichten bovendien in niet geringe mate de taak der Regeering inzake de rijstverschaffing. Het koopen van rijst in het Oosten, anders dan door tusschenkomst van de Regeering, was bovendien aan de planters verboden, omdat de Regeering bepaalde regelingen voor den aankoop van rijst had getroffen; de verzekering echter dat voldoende rijst zou worden geleverd, kon van Regeeringswege niet worden gegeven.

De prijzen waarvoor rijst aan de bevolking door de Regeering kon worden verstrekt, waren voor verschillende streken zeer uiteenlopend. Het stellen van uniforme prijzen in geheel Nederlandsch-Indië schijnt tot de onmogelijkheden te behooren.

Het algemeen aspect van de voedselvoorziening van Nederlandsch-Indië was op het einde van 1919 vrij gunstig. De oogsten op Java vielen niet tegen en op de buitenbezittingen stonden zij er eveneens goed voor. Alle zorg wordt door het Departement van Landbouw aan het onderwerp voedselvoorziening gegeven.

Aan de plannen, om een padicultuur in het groot in de Residentie Palembang in het leven te roepen, werd een begin van uitvoering gegeven. Naar de berichten luiden, zijn de te verwachten resultaten bevredigend.

Aan de uitbreiding van nieuwe industrieën werd in Nederlandsch-Indië de noodige aandacht geschonken. Uit hetgeen hiervoren reeds werd gezegd omtrent de emissie van kapitalen in Nederlandsch-Indië, mag wel de conclusie worden getrokken, dat men meer vertrouwen in industriele zaken in Indië krijgt.

INDEX-CIJFERS.

Datum	Algem. index-cijf. van „the Economist”	Gem. ponden over den afg. mnd. denkoers	Herleid algemeen cijfer.
1 Januari 1914.....	119,2	12,11%	119,6
1 Januari 1915.....	127,3	11,78	124,1
1 Januari 1916.....	151,6	11,02	138,3
1 Januari 1917.....	223,0	11,68	215,6
1 Januari 1918.....	263,2	11,06	240,9
1 April „.....	266,6	10,395	229,4
1 Juli „.....	277,5	9,37	214,4
1 October „.....	283,5	9,86	228,1
1 Januari 1919.....	277,0	11,19	256,6
Einde Januari 1919....	265,9	11,33	249,4
„ April „.....	262,4	11,535	250,1
„ Juli „.....	293,2	11,70	284,0
„ October „.....	308,1	11,06	282,1
„ Januari 1920....	353,1	9,83	286,7
„ Februari „.....	370,9	8,985	275,9
„ Maart „.....	379,6	10,125	318,2
„ April „.....	374,2	10,65	329,9
„ Mei „.....	372,7	10,655	328,7
„ Juni „.....	356,7	10,905	322
„ Juli „.....	358,0	11,107	329,2
„ Augustus „.....	352,0	11,01	320,8

Na de geringe stijging over Juli is het indexcijfer deze maand weer tot 7743 punten gedaald, een vermindering van 133 punten. Het algemeen indexcijfer bedraagt 352, het laagste percentage sinds het einde van het vorige jaar.

De onderstaande cijfers geven weer de beweging der groothandelsprijzen gedurende de afgelopen twaalf maanden; het totaal ten tijde van het totstandkomen van den wapenstilstand is gelijk 100 gesteld.

November 1918 = 100.			
	1919	1920	
Einde September	106	Einde Maart	134
„ October	109	„ April	132
„ November	112	„ Mei	132
„ December	118	„ Juni	126
„ 1920		„ Juli	127
„ Januari	125	„ Augustus	124
„ Februari	131		

Alle groepen hebben, zooals uit de gebruikelijke — aan „the Economist” ontleende — tabel blijkt, deel gehad aan de daling in Augustus:

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: ollen, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) . . .	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April „	560	350½	626½	493	567	2597	118,0
1 Juli „	565½	345	616	471½	551	2549	115,9
1 October „	646	405	611½	472½	645	2780	126,4
1 Januari 1915	714	414½	509	476	686½	2800	127,3
1 April „	840	427	597	644	797	3305	150,2
1 Juli „	818	428	601	624	779	3250	147,7
1 October „	809½	470½	667	619½	769½	3336	151,6
1 Januari 1916	897	446	731	711½	848½	3634	165,1
1 April „	949½	503	796½	851	913	4013	182,4
1 Juli „	989	520	794	895	1015	4213	191,5
1 October „	1018	536½	937	858½	1073	4423	201,0
1 Januari 1917	1294	553	1124½	824½	1112	4908	223,0
1 April „	1346	610½	1226	834½	1283	5300	240,9
1 Juli „	1432½	652½	1441	841½	1278½	5646	256,6
1 October „	1221½	726	1509½	822½	1354½	5634	256,1
1 Januari 1918	1286½	686	1684½	839½	1348½	5845	263,2
1 April „	1244	744½	1760	850	1342½	5941	270,0
1 Juli „	1274	777½	1808	889½	1379	6128	278,5
1 October „	1271	780	1889	878½	1391½	6210	282,6
1 Januari 1919	1303	782½	1805½	816	1337	6094	277,0
Einde Jan. „	1287	782½	1618½	828	1335	5851	265,9
„ Febr. „	1288½	782½	1596½	818	1310½	5796	263,8
„ Mrt. „	1285	782½	1502	844½	1294	5708	259,4
„ April „	1306½	752	1512½	912½	1290½	5774	262,4
„ Mei „	1310½	778½	1643	931	1327	5988	272,2
„ Juni „	1338	800	1741½	937	1371½	6188	281,3
„ Juli „	1339½	805½	1854½	1033½	1417	6450	293,2
„ Aug. „	1380	822½	1877½	1040	1388	6503	295,6
„ Sept. „	1399	817½	1979½	1047	1344	6587	299,4
„ Oct. „	1412	838	2123	1064	1358	6795	308,9
„ Nov. „	1427½	866	2202½	1093	1396	6985	317,5
„ Dec. „	1441½	881½	2442½	1145	1453½	7364	334,7
„ Jan. 1920	1461	857½	2702½	1211½	1535½	7768	353,1
„ Febr. „	1454	886½	2951½	1253½	1614½	8160	370,9
„ Mrt. „	1508	914	2974½	1246	1709½	8352	379,6
„ April „	1498½	908	2938½	1232½	1654½	8232	374,2
„ Mei „	1484	981½	2819	1295½	1619	8199	372,7
„ Juni „	1511	929½	2562	1289	1555½	7847	356,7
„ Juli „	1499	934	2594	1308	1541	7876	358,0
„ Aug. „	1438	927	2521	1302½	1554½	7743	352,0

Alle granen, uitgezonderd Engelsche tarwe, zijn lager. Aardappelen vertoonen een seizoen-daling en terwijl de prijzen van rund- en varkensvleesch iets hooger zijn, liep schapenvleesch een paar punten naar beneden. In de tweede groep: „andere voedings- en genotmiddelen” waren de prijzen van thee en koffie gedaald, maar dit werd grootendeels te niet gedaan door een prijsstijging van boter. Bij de textielgroep is katoen geheel oorzaak van de vermindering, de andere artikelen zijn allen iets gestegen. Amerikaanse katoen, katoenen garens en katoenen goederen vertoonen een aanzienlijke daling, Egyptische katoen het minst. Zijde, hennep en jute daarentegen zijn hooger, vooral zijde is belangrijk in prijs gestegen. Bij de groep „delfstoffen” waren de bewegingen van weinig betekenis, doch in dalende richting. Olie, oliezaden en talk zijn iets in prijs gestegen, rubber daarentegen gedaald.

AANTEKENINGEN.

De dollarkoers en de duurte. — Op 4 dezer bevatten de dagbladen het volgende bericht,

medegedeeld door de Staatscommissie in zake de duurte:

Enkele maanden geleden vestigde de Staatscommissie in zake de duurte de aandacht van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel op de ontwikkeling der wisselkoersen en met name op die van den Amerikaansche dollar en den Argentijnschen peso.

Het verloop, dat de wisselkoersen sedert dien hebben genomen, in het bijzonder de voortgaande stijging van den dollarkoers, heeft thans de Staatscommissie aanleiding gegeven zich wederom tot den Minister te wenden.

De Staatscommissie wijst er op, hoe het disagio van den Nederlandschen gulden tegenover den dollar thans ongeveer 25 pCt. bedraagt, en dat tegenover den Argentijnschen peso zelfs nog meer, een depreciatie van het Nederlandsche ruilmiddel die, wanneer zij op deze wijze voortgaat, onvermijdelijk op het prijsniveau hier te lande een uiterst fatalen invloed moet uitoefenen. Voor broodgraan en van overzee aangevoerd veevoeder beteekent een en ander een opslag op den prijs met het volle percentage van het disagio. Het ligt voor de hand, dat dit op de prijzen der binnenlandsche graansoorten en veevoederartikelen niet zonder invloed blijft, met het gevolg, dat ook de prijzen van melk en enkele andere, eerste levensbehoeften den terugslag zullen ondervinden, zij het in den vorm van verdere prijsverhoging, zij het in dien van het niet tot stand komen eener prijsverlaging, die anders wellicht te verwachten zou zijn geweest. Wat steenkool betreft moet, daargelaten nog dat deze koersstijging aan de Engelsche regering de gelegenheid zou kunnen openen tot verdere verhoging van den exportprijs, iedere aanvoer van Amerikaansche kool op het niveau van den gestegen dollar krachtens de met Duitschland gesloten overeenkomst automatisch zijn invloed uitoefenen op den prijs der Deutsche steenkool. Voor verschillende belangrijke grondstoffen uit Amerika en andere goudlanden betrokken, geldt grootendeels hetzelfde als voor het broodgraan en veevoeder. Zelfs is het de vraag, of onder de tegenwoordige omstandigheden de positie van Amerika op de wereldmarkt van een aantal belangrijke artikelen niet een zoodanige is, dat, ook al is Amerika misschien niet een der voorname uitvoerlanden, toch het niveau van den dollar den wereldprijs dezer artikelen in hooge mate beïnvloedt.

De Staatscommissie wijst er op, hoe onder deze omstandigheden de positie van den Nederlandschen gulden tegenover den dollar direct en indirect voor het duurtvraagstuk van de allergrootste beteekenis is en uit een oogpunt van duurtbestrijding de vragen, of niet hetzij in verband met deze koersontwikkeling in het algemeen maatregelen te nemen zijn, hetzij wellicht voor enkele goederen de gevolgen van het disagio geheel of gedeeltelijk kunnen worden ondervangen, op den voorgrond komen. Het feit, dat niet alleen de Nederlandsche gulden, doch het meerendeel der muntstelsels van Europa in den laatsten tijd tegenover den dollar in zooveel ongunstiger verhouding zijn gekomen, maakt het vraagstuk te ernstiger en tevens moeilijker.

Waar de Staatscommissie zich voor de beoordeeling van deze speciale vraagstukken niet voldoende deskundig kan achten, rekent zij zich verplicht om vooruitlopend op haar eindverslag de aandacht op een en ander te vestigen en de vraag voor te leggen, of het niet wenschelijk ware, deze speciale vraagstukken te onderwerpen aan enkele, terzake deskundigen, die in korten termijn in het openbaar van hun bevindingen zouden kunnen doen blijken.

Uitgaven van arbeidersgezinnen vóór, tijdens en na den oorlog. — Met het oog op de toenemende beteekenis, die aan de dienaangaande door het Bureau van Statistiek der gemeente Amsterdam gepubliceerde cijfers wordt gehecht, geven wij hieronder de dezer dagen gepubliceerde cijfers weer, welke loopen tot Juni 1920, ons daarbij beperkende tot de totale kosten van levensonderhoud (staat -1).

Gepubliceerd worden twee cijfers. Het eerste geeft weer de kosten van de levenswijze, gelijk zij thans in de onderzochte gezinnen wordt gevolgd, uitgedrukt in verhouding tot de kosten van eenzelfde levenswijze in 1911; het tweede daarentegen het bedrag, dat thans gemoeid zou zijn bij een levenswijze, gelijk deze in 1910—1911 als gemiddelde werd vastgesteld. Het onderzoek strekte zich uit over 32 gezinnen. Belastingen werden buiten rekening gelaten.

De bewuste cijfers zijn:

Een arbeidersgezin, dat in 1911 met een bedrag van

f 100 zou hebben kunnen volstaan, zou hebben moeten besteden in:

		bij de thans gevolgde levenswijze:	wanneer de levenswijze van 1910-'11 nog werd gevolgd:
Februari-Maart	1917	..... f 128,00	f 132,30
Augustus	1917	..... „ 137,60	„ 141,80
Februari-Maart	1918	..... „ 145,70	„ 165,00
Augustus-September	1918	..... „ 165,90	„ 183,00
November-December	1918	..... „ 161,50	„ 177,00
Maart	1919	..... „ 166,40	„ 183,80
Juni	1919	..... „ 180,40	„ 194,80
September	1919	..... „ 183,20	„ 193,10
December	1919	..... „ 200,10	„ 204,80
Maart	1920	..... „ 213,80	„ 213,70
Juni	1920	..... „ 214,60	„ 216,80

Het Bureau teekent hierbij aan:

Van 6 Juni tot 3 Juli j.l. werd het driemaandelijksch onderzoek naar de uitgaven van arbeidersgezinnen te Amsterdam wederom ingesteld. De berekening van de stijging der kosten van het levensonderhoud uit de aldus verkregen cijfers had weder op dezelfde wijze plaats en wel wederom zonder mederekening der belasting.

Aldus berekend bedroeg de stijging, indien men rekening houdt met de levenswijze, zooals die zich tegenwoordig voordoet, in Juni 114.6 pCt. tegen 113.8 pCt. in Maart j.l., of een verhoging met 0.8 op 213.8 = 0.4. Neemt men daarentegen als grondslag de levenswijze, zooals ze in 1911 door de Sociaal-Democratische Studieclub kon worden vastgesteld, dan bedroeg de stijging 116.8 pCt. tegen 113.7 pCt. in Maart j.l. of een verhoging met 3.1 op 213.7 = 1.5 pCt. Waar dus in Maart geconstateerd kon worden, dat beide cijfers bijna gelijk geworden waren en dat, waar ze nog een gering verschil vertoonden, het cijfer gebaseerd op de vroegere levenswijze, lager dan het andere cijfer was geworden, is ditmaal weer een niet onaanzienlijke afwijking waar te nemen en is het eerstgenoemde weer het hoogste, zooals het bij de vroegere onderzoekingen steeds was.

Groter dan de verhoging der totaal-cijfers is die van de stijgingspercentages der uitgaven voor de voeding: de cijfers voor de voeding bedragen in Juni 122.6 pCt. en 124.9 pCt. tegen 116.1 pCt. en 116.9 pCt. in Maart (tabel 2). De meeste groepen, welke de voeding samenstellen, dragen tot deze verhoging bij.

Betrekkelijk groot is namelijk de stijging, welke de groep brood, beschuit en koek heeft ondergaan. Verscheidene oorzaken hebben daartoe meegewerkt: het verhoogen van de broodprijzen als gevolg van het opheffen, door de Regeering, op 10 Mei l.l., van de maximumprijzen, het vrijkomen van het brood (19 Mei), dat tot een grooter broodverbruik heeft aanleiding gegeven, het feit, dat in het tweede kwartaal van het loopende jaar melkbrood verkrijgbaar werd gesteld en dat ook meer krentenbrood verbruikt werd dan tijdens het vorig onderzoek. Ook kaas, eieren en vleesch vertoonen een niet geringe prijsstijging. De hoogere stijgingspercentages van fruit en aardappelen (waarvan volgens tabel 4 een ruim gebruik werd gemaakt) houden begrijpelijkerwijze verband met het jaargetijde.

Voor enkele artikelen daarentegen is een vermindering van het stijgingspercentage waar te nemen, zooals bijv. voor melk en suiker, waarbij voor suiker moet in aanmerking genomen worden, dat deze vermindering niet het gevolg is van een prijsdaling, doch van het feit, dat tijdens het Juni-onderzoek in verhouding minder, sterk in prijs gestegen, vrije suiker werd gekocht dan vroeger.

Wat de uitgaven voor andere doeleinden dan voor voeding betreft, valt voornamelijk op, dat veel minder besteed werd dan in Maart aan de instandhouding van huisraad en dat in 't algemeen minder in prijs gestegen artikelen werden aangeschaft. Kleeding, schoeisel, brandstof, poetsartikelen en ook de post verlichting geven een hooger stijgingspercentage. Voor kleeding werd blijkens tabel 5 insgelijks een kleiner bedrag uitgegeven dan tijdens de vorige periode.

De Zuid-Afrikaansche goudproductie. — Als aanvulling van de beschouwingen, welke in een artikel over „Het vraagstuk van de goudproductie" in het No. van 19 Februari 1919 geleverd werden, moge een overzicht dienen over het kortgeleden uitgebrachte verslag van de „Low-Grade Mines Commission", die op 20 Juni 1919 door de Unie van Zuid-Afrika werd ingesteld.

De Commissie moest onderzoek doen: ten eerste naar de positie van de goudmijnen van den Witwa-

tersrand, welke met een verlies werkten of met een kleine en afnemende winst; ten tweede welke werking de sluiting van deze mijnen zou hebben en ten derde moest het onderzoek zich uitstrekken over de maatregelen, die de regeering zou kunnen treffen om sluiting te voorkomen en om den toestand te verlichten welke door sluiting zou kunnen ontstaan. Ten slotte moest het inlandsche arbeidersvraagstuk onder oogen gezien worden.

Door het ontstaan van een vrije goudmarkt (24 Juli 1919), waardoor van het goud-agio geprofiteerd kan worden, is wel eenige verbetering ingetreden. Een daling van dit agio zou onmiddellijk groote moeilijkheden doen ontstaan. Uit het rapport van de Commissie van 1918 blijkt, dat er in de drie maanden van September tot November 1917 veertien mijnen waren, die met verlies werkten of met minder dan 2 sh. winst per ton erts. Zij verschaften werk aan 5896 blanken en 48.827 inlanders. Zij produceerden £ 576.403 goud per maand met een gemiddelde winst van 9 d. per ton erts. De jaarlijksche loonen en salarissen beliepen £ 3.700.000. Van deze mijnen werden er sindsdien 3 gesloten. In Juli 1919 behoorden 21 mijnen onder genoemde categorie, welke aan 10.503 blanken en 81.734 inlanders werk verschaften. De productie bedroeg £ 1.030.516 met een gemiddeld verlies van 0.6 d. per ton erts. Het jaarlijksche bedrag aan loonen en salarissen bedroeg £ 6.500.000.

Wanneer de goudmarkt sindsdien niet vrij geworden was, zou het aantal mijnen van genoemde categorie in den tijd van September-November 1919 reeds 25 bedragen hebben. Wat de toekomstige positie echter verergerd, is, dat de mijnen in hoofdzaak erts met hooger gehalte gedolven hebben, zoodat het resultaat van den strijd om de crisis te overleven, is een achteruitgang van het gehalte van het erts.

De toestand wordt verergerd door het feit dat er slechts 70 pCt. der inlandsche arbeiders zijn om de mijnen op volle kracht te exploiteeren en de verkorting van den arbeidstijd der blanken heeft ook een verkorting van dien der inlanders noodig gemaakt. De productiekosten per ton erts waren in de eerste helft van 1915 17 s. 5 d., en in de vier kwartalen van 1919 resp. 22 s. 9 d.; 22 s. 5 d.; 22 s. 7 d. en 23 s. 9 d., terwijl verdere stijging verwacht wordt. De inwerking van de in sterke mate toegenomen belasting onder de „Miners' Proliferation Act of 1919" is niet in deze cijfers inbegrepen. Mochten er eenige mijnen gesloten worden, dan zal de geheele belasting op de overblijvende drukken, hetgeen al een argument is om de sluiting van mijnen zooveel mogelijk te verhinderen.

Sinds 24 Juli 1919 tot 31 Dec. 1919 werd door de Bank van Engeland en Rothschild voor een bedrag van £ 21.235.191 aan goud verkocht, het agio bedroeg 24.126 pCt. Veel van het Zuid-Afrikaansche goud werd aan het Britsch-Indische Gouvernement verkocht. De Commissie is van meening, dat de producenten in de gelegenheid moeten zijn het goud op de beste markt te verkoopen.

Wanneer het goud-agio vermindert, verwacht de Commissie, niettegenstaande alle maatregelen; sluiting van vele mijnen als gevolg.

Er zijn ongeveer 40.000 arbeiders noodig om het tekort aan inlandsche arbeiders in te halen, doch om hygiënische redenen meent de Commissie dat men voorloopig slechts 5000 arbeiders kan laten komen. De Commissie stelt ook voor om in Zuid-Afrika over te gaan tot de oprichting van een munt en een raffinerij, waardoor vele kosten voor de producenten en verbruikers zullen vervallen. Verder wordt de opheffing van eenige geringe belastingen voorgesteld en worden nog enkele voorstellen gedaan van ondergeschikten aard, die hier ongenoemd kunnen blijven.

BOEKAANKONDIGING.

Annuaire International de Statistique. VI. Salaires et durée de travail; conventions collectives; chômage; placement; syndicats ouvriers et patronaux; grèves et lock-outs. La Haye. W. P. van Stockum & Fils. VIII en 154 blz.

Met prijzenswaardige snelheid zet het Permanent Bureau van het Internationaal Statistisch Instituut zijn arbeid voort. Van het eerste Annuaire, hetwelk zich op internationaal-demographisch gebied beweegt en in vijf publicaties compleet zal zijn, zijn er thans vier verschenen. Met de hier aangekondigde eerste aflevering van het tweede Annuaire wordt het gebied van den arbeid betreden, weldra te volgen door een tweede aflevering gewijd aan verschillende onderwerpen: onderwijs, landbouw, posteries, coöperaties etc., terwijl een derde deel betreffende financiën, productie, circulatiebanken en wisselkoersen in voorbereiding is. Voorts is kort geleden, gelijk den lezer bekend is¹⁾, een eerste nummer verschenen eener maandelijksche publicatie. Voorwaar een staat van dienst, die vertoond mag worden!

Het thans verschenen nummer bewijst, hoezeer voorsnig uniformiteit in de internationale statistiek ontbreekt, daargelaten nog de onvermijdelijke lacunes, welke verschillende landen als gevolg van den oorlog in hun statistieken hebben aan te wijzen. Belangrijk zijn vooral de gegevens nopens loon en arbeidsduur en nopens de ontwikkeling van het vakverenigingswezen. Ieder onderdeel wordt voorafgegaan door een uiteenzetting betreffende de wijze van verzamelen en publiceeren der gegevens en de problemen, die zich daarbij voordeden. Belangrijk zijn in het bijzonder de mededeelingen aan het hoofd van par. VI nopens werkstakingen en uitsluitingen, terwijl aan het eind van par. I, loon en arbeidsduur, een uitvoerig overzicht gegeven wordt van het in de verschillende landen dienaangaande gepubliceerde materiaal.

¹⁾ Zie aankondiging in No. 238, 21 Juli j.l., blz. 634.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Mei 1920.

F. Mombert, Das Gebiet der Bevölkerungslehre und ihre Stellung im Rahmen der Sozialwissenschaften; *O. Heyn*, Die ersehnte Kurssteigerung und deren Folgen; *R. Adolph*, Die nachrevolutionäre Entwicklung des Wohnungswesens.

I d. — Jena, Juni 1920.

B. Földes, Ricardo. Mit besonderer Berücksichtigung der kriegswirtschaftlichen Probleme. Ein Gedenkblatt; *H. Guradze*, Bevölkerungsveränderung in deutschen Städten und Landgemeinden mit über 50.000 Einwohnern. 1919 gegenüber 1910; *R. Hennig*, Die schwedischen Wasserkräfte und ihre Auswertung; *H. Fehlinger*, Urproduktion und Industrie in Australien; Die Goldgewinnung der Welt.

The Journal of Political Economy. — Chicago, Juni 1920.

P. F. Brissenden, The measurement of labor mobility; *M. H. Weseen*, The co-operative movement in Nebraska; *H. G. Brown*, Some frequently neglected factors in the incidence of taxation; *C. Read*, The political progress of the english workingman.

I d. — Chicago, Juli 1920.

L. S. Lyon, A functional approach to social-economic data; *H. H. Preston*, The Federal Reserve Banks' system of par collections; *T. D. Zukerman*, Are stock dividends income? *C. Read*, The political progress of the english workingman II.

MAANDCIJFERS.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JULI 1920

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	7.171.684	8.929.160	38.382.949	36.489.362	—	—	31.211.265	27.560.202
II Plantaard. voortbrengselen	106.792.594	41.197.112	142.408.413	29.558.338	—	11.638.774	35.615.819	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabrik. daarv.	839.259.970	76.543.514	108.487.112	13.976.248	730.772.858	62.567.266	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	8.718.886	3.384.077	14.476.451	3.737.880	—	—	5.757.565	353.803
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	19.049.434	8.808.114	8.835.055	7.386.544	10.214.379	1.421.570	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g. ..	45.594.981	16.928.655	12.931.568	11.356.258	32.663.413	5.572.397	—	—
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	168.108.322	28.013.294	5.169.209	1.688.893	162.939.113	26.324.401	—	—
VIII Huiden, vellen, leder en lederwerk	1.680.402	6.317.720	1.392.994	3.014.764	287.408	3.302.956	—	—
IX Garens, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	7.186.605	45.297.986	5.054.288	27.699.417	2.132.317	17.598.569	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	44.185.308	2.725.830	8.258.393	1.450.694	35.926.915	1.275.136	—	—
XI Glas	2.858.055	1.592.845	5.764.792	2.197.483	—	—	2.906.737	604.638
XII Papier	7.684.104	6.939.350	26.809.478	8.166.157	—	—	19.125.374	1.226.807
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	32.633.933	24.738.700	19.465.298	15.355.121	13.168.635	9.383.579	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en vliegmachines	10.092.602	9.737.759	2.459.128	2.899.985	7.633.474	6.837.774	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	23.205.101	33.756.350	16.603.583	13.099.983	6.601.518	20.656.367	—	—
Totaal	1.824.221.981	314.910.466	416.498.711	178.077.127	907.723.270	186.833.339	—	—
Waarvan Gouden Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	516	49.100	13.062	962.065	—	—	12.546	912.965

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in gulden.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1917	1918	1919	1920	1917	1918	1919	1920
Januari	115.159.177	68.009.520	75.073.388	256.207.615	74.619.462	51.437.578	41.321.453	135.932.785
Februari	71.927.189	45.903.517	106.229.028	233.591.043	61.728.903	54.372.261	44.543.205	113.340.509
Maart	75.943.200	48.897.456	148.758.852	187.916.138	68.751.001	47.372.422	52.660.723	68.210.466
April	60.390.470	35.302.563	189.565.086	203.592.812	71.320.538	30.702.241	50.827.142	99.448.337
Mei	86.189.135	35.955.767	257.009.336	298.514.162	61.926.103	35.843.354	96.168.708	170.393.137
Juni	133.786.855	30.330.168	258.183.821	345.402.373	84.585.917	23.040.469	126.270.353	179.478.445
Juli	96.712.651	47.764.858	274.264.390	314.861.366	98.699.121	35.046.826	132.623.129	177.114.162
Augustus	67.716.675	40.567.746	313.403.619	—	76.058.261	25.501.391	163.771.619	—
September	80.496.497	67.610.188	298.107.886	—	67.335.222	27.641.796	162.131.110	—
October	63.996.898	67.702.922	319.833.079	—	46.730.074	12.704.155	214.577.467	—
November	64.322.295	57.929.799	296.351.809	—	63.531.083	15.278.909	171.171.804	—
December	48.090.197	63.282.114	288.958.920	—	43.959.519	22.268.327	154.241.692	—
Totaal	964.731.239	608.356.613	2.825.739.214	1.840.085.509	819.245.204	381.209.729	1.411.308.405	943.917.841

Zeitschrift für Sozialwissenschaft. — Leipzig, 7 Juli 1920.

A. Voigt, Theorie des Geldverkehrs I; W. Grävell, Eine neue Berufsstatistik; K. Koehne, Studien zur Geschichte des blauen Montags I.

Die Bank. — Berlin, Juli 1920.

A. Lansburgh, Zins und Preis (Zur Genesis der gegenwärtigen Weltgeldklemme); H. Hirschstein, Indiens Bedeutung für den Silbermarkt im Weltkrieg.

Bank-Archiv. — Berlin, 15 Juli 1920.

H. Dove, Aktienfragen; Dr. O. Weinberger, Die Abstempelung der Noten der österreichisch-ungarischen Bank; Dr. Koepfel, Die Ausführungsbestimmungen zum Reichsnotopfergesetz.

Weltwirtschaft. — Berlin, Juli 1920.

Prof. Dr. Tobler, Wandlungen der Weltwirtschaftslage; Dr. B. Wohl, Das Reichstagswahlrecht für Auslandsdeutsche; A. Bode, Die neuere Entwicklung des Aussenhandels der wichtigsten Länder bis Ende 1919; F. Waas, Der Neckar-Donau-Kanal; Prof. Dr. O. Kende, Südtirol.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Augustus 1920.

Prof. Dr. H. Blinks, Regionale geographie, natuurlijke landschappen en economisch-geographische landschappen; De economische betrekkingen tusschen Nederland en Italië en hun mogelijke ontwikkeling, door: „Direzione Centrale” van „Credito Italiano” te Milaan; De jute-cultuur en -industrie; J. R. J. Ph. Cambier, Het schrijven der vreemde aardrijkskundige eigennamen, een ernstige vraag. Naschrift van de Redactie.

The geographical Journal. — Londen, Augustus 1920.

J. Tilho, The exploration of Tibesti, Erdi, Borkou, and Ennedi in 1912—1917; H. A. Lloyd, Classification of the ground from the air; Miss E. M. Ward, The evolution of the Hastings coastline; K. Mason, A note on the topography of the Nun Kun Massif in Ladakh.

Technik und Wirtschaft. — Berlin, Mei 1920.

H. Kirchhoff, Der Staatsvertrag über den Uebergang der Staatsbahnen auf das Reich; Th. Hampke, Das Lehrlingswesen in Handwerk und Industrie; J. Kollmann, Werklieferungsverträge im Maschinenbau und Rechtsprechung; Karnatz, Lieferung „nach Friedensschluss”; Proskauer, Das Reichswirtschaftsgericht.

Revue Générale de droit International Public. — Parijs, Nov./Dec. 1919.

Documents sur la guerre de 1914 (Allemagne et Autriche-Hongrie. — Etats-Unis d'Amérique. — Allemagne); La paix de Versailles avec l'Allemagne. — Traité du 28 juin 1919 (entré en vigueur le 10 janvier 1920).

The American Journal of International Law. — New York, Jan./April 1920.

Ch. Tower, The origin, meaning and international force of the Monroe doctrine; R. F. Roxburgh, The sanction of international law; R. G. Caldwell, The settlement of inter-state disputes; J. W. Garner, Punishment of offenders against the laws and customs of war; Commission on the responsibility of the authors of the war and on enforcement of penalties. Report; G. A. Finch, The treaty of peace with Germany in the United States Senate.

La Réforme Sociale. — Parijs, 1—16 Mei 1920.

P. le Faivre, De quelques grands intérêts français dans les pays rhénans; M. Ligot, L'idée régionaliste dans l'oeuvre d'Henry Bordeaux; J. Angot des Rotours, Le mouvement économique et social. — Pays de langue anglaise.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4½	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7	19 Mrt. '20
Bk.	{ Bel. Binn. Eff. 4½	1 Juli '15	Bk. v. Noorw. 6-6½	18 Dec. '19
	{ Vrsch. in R.C. 5½	19 Aug. '14	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
			Belg. Nat. Bk. 5½	28 Apr. '20
			Bank v. Spanje 5	12 Nov. '19
			Duitsche Rijksbk. 5	23 Dec. '14
			Bank v. Italië 6	20 Mei '20
			Oostenr. Hong. Bk. 5	12 Apr. '15
			F. Res. Bk. N.Y. 6-7	4 Juni '20
			Nat. Bk. v. Denem. 7	19 Apr. '20
			Javasche Bank 3½	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
4 Sept. '20	3½	4½	6¾	4-5/8	—	6-7 1)
30A.-4 S. '20	3¾-1/2	4-1/2	6¾	4-5/8	—	6-10
23-28 A. '20	3¼-1/2	4½-3/4	6¾	4-5/8	—	6-10
16-21 „ '20	3	3½-4 1/4	6¾-3/4	4-5/8	—	8 9
1-5 S. '19	3¾-7/8	4	3½	4-5/8	—	4½-6
2-7 S. '18	2¼-3	2¾-3	3½-3/2	4-5/8	—	5½-6
20-24 Juli '14	3½-3/4	2½-3/4	2½-3/4	2½-1/2	2½	1¾-2½

1) Noteering van 3 Sept. 1920.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt ging deze week niet veel om. Na de feestdagen opende de markt niet onaanzienlijk vaster en met levendigen handel, maar de volgende dagen waren de omzettingen weder gering en liepen de koersen eerder weer terug. Londen steeg aanvankelijk van 11.08 op 11.19 en bleef verder omstreeks 11.16. Parijs en Brussel noteerden de geheele week omstreeks 21.70 en 23.10. Voor Berlijn waren de schommelingen beperkt tusschen 6.25 en 6.35. Weenen was nog stabiel en meestal voor 1.40 te verhandelen. Dollars steeds gevraagd en omstreeks 3.13 a 3.14 genoteerd. Zwitserland en Spanje eveneens vrij stabiel. Alleen Skandinavie weder zeer onzeker; bijna zonder handel en met dagelijks zeer sterk schommelende koersen.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen 1)	Parijs 1)	Berlijn 1)	Weenen 1)	Brussel 2)	New York 2)
30 Aug. 1920..	—	—	—	—	—	—
31 „ 1920..	—	—	—	—	—	—
1 Sept. 1920..	11.18½	21.80	6.30	1.42½	23.10	3.14½
2 „ 1920..	11.17½	21.82½	6.32½	1.42½	23.17½	3.12¾
3 „ 1920..	11.16	21.72½	6.30	1.42½	23.10	3.13¼
4 „ 1920..	11.16	21.75	6.27½	1.42½	—	—
Laagste d. w. 1)	11.07	21.60	6.25	1.35	23.—	3.10
Hoogste „ „ 1)	11.22	21.90	6.36	1.45	23.27½	3.15
27 Aug. 1920..	11.13	21.30	6.32½	1.40	23.20	3.11
20 „ 1920..	10.99½	21.82½	6.12½	1.37½	23.22½	3.06½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48¾

1) Noteering te Amsterdam. 2) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm 1)	Kopenhagen 2)	Christiantia 2)	Zwitserland 1)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
30 Aug. 1920	—	—	—	—	46.50	104-1/4
31 „ 1920	—	—	—	—	—	104-1/4
1 Sept. 1920	63.75	45.05	45.—	51.60	45.50	104-1/4
2 „ 1920	63.25	44.90	44.65	51.60	46.85	104-1/4
3 „ 1920	63.20	44.90	44.65	51.60	46.60	104-1/4
4 „ 1920	63.10	45.20	45.80	51.52½	46.75	104-1/4
L'ste d. w. 1)	62.80	44.—	44.—	51.05	45.25	104-1/4
H'ste „ „ 1)	63.40	45.30	45.80	51.65	47.—	104-1/4
27 Aug. 1920	63.40	43.90	43.75	51.40	47.10	104-1/4
20 „ 1920	62.45	45.20	45.30	50.70	46.75	104-1/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

1) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 28 Augustus.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. per \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
3 Sept... 1920	3.56.—	6.97	nom.	***
Laagste d. week	3.55.75	6.90	nom.	***
Hoogste „ „	3.57.75	6.98	nom.	***
28 Aug... 1920	3.56.50	6.97	nom.	***
21 „ „ 1920	3.60.25	7.06	nom.	***
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 ¹ / ₄	95 ¹ / ₄	40 ³ / ₁₆

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	21 Aug. 1920	28 Aug. 1920	30 Aug.—4 Sept. Laagste	4 Sept. Hoogste	4 Sept. 1920
Alexandrië..	Piast. p. £	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆
*B. Aires ¹⁾ ..	d. p. £	57 ¹ / ₂	56 ¹ / ₂	57	57 ¹ / ₂	57 ¹ / ₂
Calcutta	£ p. rup.	1/10 ¹ / ₂	1/10 ¹ / ₂	1/9 ⁷ / ₈	1/10 ¹ / ₂	1/10 ¹ / ₂
Hongkong ...	id. p. \$	4/4 ¹ / ₂	4/3 ¹ / ₂	4/2	4/4	4/3
Lissabon	d. per Mil.	12 ¹ / ₄	11 ¹ / ₂	11 ¹ / ₂	12 ¹ / ₄	11 ³ / ₄
Madrid	Peset. p. £	23.85	23.80	23.75	23.93	23.81
*Montevideo ¹⁾	d. per \$	57 ¹ / ₂	57 ¹ / ₂	57 ¹ / ₂	58 ¹ / ₂	57 ¹ / ₂
Montreal... ¹⁾	\$ per £	4.06 ³ / ₄	4.02	3.90	4.00	3.92
*R.d.Janeiro	d. per Mil.	13 ³ / ₁₆	13 ⁷ / ₁₆	13	13 ⁷ / ₁₆	13 ¹ / ₁₆
Rome	Lires p. £	77.25	76.75	75.80	77.00	76.75
Shanghai ...	£ p. tael	6/3 ³ / ₄	6/1 ¹ / ₄	5/9	6/1 ¹ / ₂	5/10 ³ / ₄
Singapore ...	id. p. \$	2/3 ⁷ / ₈	2/3 ⁷ / ₈	2/3 ³ / ₈	2/4 ¹ / ₈	2/3 ⁷ / ₈
*Valparaiso..	d. p. peso	11 ²⁹ / ₃₂	12 ¹⁷ / ₃₂	12 ¹ / ₁₆	12 ¹⁷ / ₃₂	12 ⁹ / ₃₂
Yokohama ..	£ per yen	2/10	2/10 ¹ / ₄	2/10	2/10 ¹ / ₂	2/10 ¹ / ₈

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
4 Sept. 1920.....	60 ¹ / ₈	94 ¹ / ₂	97 ¹ / ₂
28 Aug. 1920.....	60 ³ / ₈	101 ¹ / ₄	101 ¹ / ₂
21 „ 1920.....	63	95 ³ / ₈	111 ¹ / ₂
14 „ 1920.....	59 ¹ / ₈	101 ¹ / ₂	101 ¹ / ₂
6 Sept. 1919.....	61 ¹ / ₂	54 ¹ / ₂	
7 Sept. 1918.....	49 ¹ / ₂		
20 Juli 1914.....	24 ¹ / ₁₆		

1) Noteering van 3 September 1920. 2) Idem van 5 September 1919.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 6 Sept. 1920.

Activa.		30 Aug. 1920		6 Sept. 1920	
Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 18.218.088,22 B.-bk. „ 2.187.883,41 Ag.sch. „ 70.779.118,48				
Papier o. h. Buitenl. in disconto					
Idem eigen portef.	f 47.566.603,—				
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.					47.566.603.—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 118.878.916,55 B.-bk. „ 28.237.499,46 ¹ / ₂ Ag.sch. „ 175.229.111,54				
	f 322.345.527,55 ¹ / ₂				
Op Effecten	f 309.877.777,55 ¹ / ₂				
Op Goederen en Spec.	„ 12.667.750,—				
Voorschotten a. h. Rijk					322.345.527,55 ¹ / ₂
Munt en Muntmateriaal					
Munt, Goud	f 56.426.690,—				
Muntmat., Goud	„ 579.912.689,62				
	f 636.339.379,62				
Munt, Zilver, enz.	„ 16.747.435,33 ¹ / ₂				
Muntmat., Zilver	„ —				
Effecten					653.086.814,95 ¹ / ₂
Bel. v. h. Res.fonds.	f 3.663.159,82 ¹ / ₂				
id. van 1/5 v. h. kapit.	„ 3.850.127,37 ¹ / ₂				
Geb. en Meub. der Bank	„ 3.594.000,—				
Diverse rekeningen	„ 18.064.877,78 ¹ / ₂				
	f 1.143.356.200,40 ¹ / ₂				
Passiva.		30 Aug. 1920		6 Sept. 1920	
Kapitaal	f 20.000.000,—				
Reservefonds	„ 5.000.000,—				
Bankbiljetten in omloop	„ 1.033.387.750,—				
Bankassigtiën in omloop	„ 1.314.565,68				
Rek.-Cour. } Het Rijk f 19.580.627,88 ¹ / ₂ saldo's: } Anderen „ 54.554.662,12 ¹ / ₂					
	„ 74.135.290,01				
Diverse rekeningen	„ 9.518.594,71 ¹ / ₂				
	f 1.143.356.200,40 ¹ / ₂				

NED. BANK 6 September 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 430.523.730,97¹/₂
Op de basis van 1/5 metaaldekking..... „ 208.756.209,83¹/₂
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is .. „ 2.152.618.650,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's		4.072.427,23 ¹ / ₂
Buitenlandsche wissels.....	1.082.628,—	
Beleeningen	10.343.556,43 ¹ / ₂	
Goud		
Zilver	217.287,17 ¹ / ₂	
Bankbiljetten	7.354.620,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's		26.673.171,80 ¹ / ₂

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
6 Sept. 1920	636.339	16.747	1.033.388	75.450
30 Aug. 1920	636.339	16.530	1.026.033	83.137
23 „ 1920	636.339	16.214	1.008.041	109.570
16 „ 1920	636.339	15.912	1.025.134	109.288
9 „ 1920	636.338	15.579	1.027.587	102.687
6 Sept. 1919	631.587	5.801	1.003.950	66.211
7 Sept. 1918	707.437	7.959	953.797	61.104
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
6 Sept. 1920	91.185	—	322.346	430.524	59
30 Aug. 1920	95.258	11.000	312.002	430.240	59
23 „ 1920	95.259	11.000	308.176	428.235	58
16 „ 1920	94.859	10.000	303.716	426.572	58
9 „ 1920	88.734	—	313.078	425.067	58
6 Sept. 1919	122.819	50.000	220.151	422.589	60
7 Sept. 1918	89.209	70.000	104.711	511.685	70
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	75

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	30 Aug. 1920	6 Sept. 1920
Aan schatkistpromessen..	f 341.950.000,—	f 374.260.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 11.000.000,—	„ —
Aan schatkistbiljetten ..	„ 2.390.000,—	„ 2.390.000,—
Aan zilverbons	„ 53.283.285,25	„ 53.600.239,25

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
28 Aug. 1920.....	***	***		553.500
21 „ 1920.....	***	***		556.500
14 „ 1920.....	***	***		554.000
24 Juli 1920.....	205.346	6.128	334.210	185.810
17 „ 1920.....	203.615	6.220	335.187	180.428
10 „ 1920.....	203.778	6.000	335.477	187.652
3 „ 1920.....	204.194	5.786	332.643	179.471
30 Aug. 1919.....	155.375	2.885	277.162	110.367
31 Aug. 1918.....	102.379	13.803	183.693	74.039
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
28 Aug. 1920		332.000		***	106.250	***
21 „ 1920		335.500		***	105.000	***
14 „ 1920		339.000		***	102.250	***
24 Juli 1920	27.294	19.439	171.880	23.469	107.629	41
17 „ 1920	27.523	20.229	162.332	32.845	106.878	41
10 „ 1920	27.337	20.445	173.638	39.556	105.330	40
3 „ 1920	27.153	16.906	171.792	38.545	107.744	41
30 Aug. 1919	12.083	18.783	183.649	22.711	80.968	41
31 Aug. 1918	8.661	21.576	74.141	12.828	69.883	41
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

1) Sluippost der activa. 2) Op de basis van 1/5 metaaldekking.

DE SURINAAMSCHEN BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Dto. rekeningen ¹⁾
31 Juli 1920 ..	1.077	2.185	963	1.753	238
24 " 1920 ..	1.072	2.027	1.162	1.741	177
17 " 1920 ..	1.071	2.113	973	1.644	178
10 " 1920 ..	1.072	2.144	940	1.687	201
2 Aug. 1919 ..	940	1.608	1.101	1.510	442
3 Aug. 1918 ..	632	1.431	1.006	1.153	849
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
1 Sept. 1920	123.082	126.533	355.186	28.500	325.064
25 Aug. 1920	123.029	124.894	356.012	28.500	325.467
18 " 1920	123.081	124.845	358.412	28.500	327.809
11 " 1920	123.068	125.528	363.393	28.500	333.358
3 Sept. 1919	88.252	80.798	330.787	28.500	314.725
4 Sept. 1918	69.933	58.597	271.629	28.500	249.572
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkings-perc. ¹⁾
25 Aug. '20	41.555	75.883	15.364	100.591	16.585	14,30
18 " '20	58.508	76.117	16.115	117.135	16.687	12,50
11 " '20	68.250	73.806	15.999	124.019	15.990	11,40
3 Sept. '19	37.491	81.537	24.516	102.314	25.904	20,42
4 Sept. '18	58.166	95.886	37.012	131.725	29.785	17,65
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³⁾ / ₁₆

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposito.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkings-perc. ¹⁾
15 " '20	1.098.535	1.091.674	17.964.366	56.461.863	34
7 " '20	1.098.249	1.091.678	17.648.143	56.060.462	34
31 Juli '20	1.096.206	1.091.677	17.829.748	55.632.255	34
23 Aug. '19	1.124.888	1.095.137	8.463.003	28.141.793	34
23 Aug. '18	2.467.833	2.348.046	1.990.788	13.111.329	34
23 Juli '14	1.691.898	1.356.857	65.479	1.890.895	98

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crit.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Aug. 1920	41.881.199	12.050.195	31.232.100	18.030.300
15 " 1920	44.550.576	15.572.929	31.233.500	17.920.800
7 " 1920	42.242.412	12.975.818	31.015.400	17.823.500
31 Juli 1920	48.427.450	19.834.069	31.279.300	17.831.100
23 Aug. 1919	27.952.434	7.541.489	20.167.300	8.461.400
23 Aug. 1918	15.958.496	8.154.768	10.028.400	1.974.300
28 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHEN BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bank-bijzettingen	Rek. Crit. saldi
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
31 Dec. '19	287.640	19.196.063	32.954.000	54.481.264	7.906.378
23 " '19	297.363	17.856.786	32.954.000	53.109.418	7.641.778
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 222.662 goud, 10.818 buitenlandse goudwissels en 56.948 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Butt.gew. oorach. ald. Staat
2 Sept. '20	5.590.670	1.978.278	254.527	688.870	26.300.000
26 Aug. '20	5.590.239	1.978.278	254.703	617.874	25.800.000
19 " '20	5.590.036	1.978.278	254.202	651.333	25.800.000
12 " '20	5.589.774	1.978.278	248.022	685.469	25.800.000
4 Sept. '19	5.572.540	1.978.278	295.766	888.572	23.850.000
5 Sept. '18	5.436.150	2.037.108	320.175	1.656.453	3.277.166
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Crit. Particulieren	Rek. Crit. Staat
1.909.921	493.340	1.950.133	37.904.507	3.202.813	64.229	
1.980.083	497.046	1.948.034	37.899.776	3.203.750	129.839	
1.965.153	499.359	1.969.326	38.046.323	3.319.643	69.561	
1.070.470	707.230	1.248.527	35.456.177	2.857.406	19.635	
892.479	1.063.569	823.256	29.727.389	328.503	181.140	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. oorder.	Beleening van prom. d. prootnc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crit. partit.
2 Sept. '20	358.078	84.653	480.000	693.770	5.603.999	1.378.971
26 Aug. '20	358.069	84.653	480.000	703.635	5.530.332	1.575.204
19 " '20	356.943	84.653	480.000	713.137	5.504.260	1.614.870
12 " '20	356.693	84.653	480.000	696.846	5.485.314	1.602.293

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitenl.		
6 Aug. '20	1.980.605	1.302.650	111.531	151.139	3.141.861
30 Juli '20	1.977.704	1.302.605	111.531	150.936	3.120.138
23 " '20	1.983.271	1.303.866	111.531	150.741	3.118.203
16 " '20	1.971.421	1.297.218	111.531	147.626	3.135.856
8 Aug. '19	2.084.756	1.203.375	—	67.632	2.532.057
9 Aug. '18	1.990.301	978.841	9.696	54.222	1.955.276

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkings-perc. ¹⁾	Percent. Gouddekking circul. ²⁾
6 Aug. '20	2.889.223	2.431.650	95.341	44,0	48,9
30 Juli '20	2.836.935	2.408.309	95.225	44,2	49,2
23 " '20	2.823.450	2.457.977	95.008	44,4	49,5
16 " '20	2.846.619	2.577.495	94.730	43,9	48,7
8 Aug. '19	2.215.359	2.528.860	83.807	47,5	59,8
9 Aug. '18	1.541.030	2.161.080	76.878	50,1	76,3

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. ²⁾ Na aftrek van 35 pCt. der totale "dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. bank	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
30 Juli '20	814	16.883.715	1.368.659	14.209.175	2.705.852
23 " '20	814	16.916.291	1.388.021	14.274.099	2.715.438
16 " '20	813	16.977.619	1.421.524	14.364.333	2.693.632
9 " '20	814	16.904.770	1.402.700	14.204.512	2.698.969
1 Aug. '19	768	14.682.076	1.348.584	13.060.825	1.799.037
2 Aug. '18	723	12.763.948	1.146.129	11.236.990	1.443.754

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 6 September 1920.

Minder dan de politieke gebeurtenissen hebben in de achter ons liggende dagen de voorvallen op economisch gebied in de verschillende landen de houding der internationale beurzen bepaald, hoewel in deze economische gebeurtenissen toch vaak een politieke grond te onderscheiden is geweest. Met name was dit wel het geval met de verlangens der Britsche mijnwerkers, waar de eischen van hooger loon en geringer kosten voor steenkool voor huishoudelijk gebruik terug te voeren zijn tot den grond-eisch van socialisatie der mijnen. De jongste berichten omtrent de tegemoetkomende houding van den leider, den heer Smillie, zijn te laat gekomen om op het verloop der beurs gedurende de laatste berichtsweek nog eenigen invloed te kunnen oefenen. Tengevolge van de dreigende staking in het mijnwerkersbedrijf en de sombere perspectieven, die hiendoor werden geopend, is het verloop aan de beurs te Londen dan ook uiterst mat geweest. Een uitzondering hebben petroleumwaarden gevormd, welke voortdurend tot stijgende prijzen uit de markt werden genomen, in verband met de animo, die over de geheele wereld voor de producten der petroleumindustrie ontstaat. Vooral in Roemenië blijkt zich de aandacht te hebben geconcentreerd; een bewijs hiervan is de overneming van diverse bestaande ondernemingen (als één der grootste mag hier worden vermeld de Steaua Romana) en het inbrengen van deze in geheel nieuwe maatschappijen, waarin internationaal kapitaal in bepaalde verhoudingen is vertegenwoordigd. De rubbermarkt, voor enkele weken vrij levendig, was echter zoo goed als verlaten.

Te Parijs heeft vooral de houding der Italiaansche arbeiders, die in verschillende districten communistische proefstaatjes schijnen te hebben opgericht, schrik ingeboezemd, niet wijl men deze experimenten als zeer ernstig opnam, doch meer in verband met den invloed, die hiervan op de Fransche arbeiders zou kunnen uitgaan. Inmiddels echter is een keer ten goede gekomen, voornamelijk door de berichten, die voortdurend uit Rusland binnenkomen betreffende het beheer der Bolsjewiki, welk beheer zelfs door onverdachte vrienden van het communistische régime als onhoudbaar wordt voorgesteld. Dientengevolge heeft men te Parijs aan de beurs ietwat ruimer adem kunnen halen. Toen de voorspellingen omtrent een eventueel communistisch experiment bij de georganiseerde arbeiders iets gunstiger begonnen te luiden, konden ook de mededeelingen omtrent het afsluiten van een nieuwe Amerikaansche leening wat meer gewicht in de schaal leggen. Naar men weet, is de Fransche Regeering doende een emissie van 100 miljoen dollar in de Vereenigde Staten doorgevoerd te krijgen, waardoor natuurlijk de afbetaling van de in de volgende maand vervallende 250 miljoen dollar der oude Anglo-French-leening zeer zou worden vergemakkelijkt. Het schijnt toch, dat de Fransche Regeering (in tegenstelling met de Engelsche) nog geen voldoende maatregelen heeft genomen tot afbetaling van haar deel der leening; naar verluidt is de vorige week een bedrag van 5 à 6 miljoen dollar goud te New York aangekomen, doch dit moet dan slechts als een aanvang van de zendingen, benoodigd voor de afbetalingen, worden beschouwd. De loop van den Franschen wisselkoers sinds het afsluiten der Anglo French Loan is zoodanig geweest, dat deze betrekkelijk geringe dollarzending reeds een bedrag van 70 à 80 miljoen Francs in Fransch geld vertegenwoordigt. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat de gunstige vooruitzichten omtrent het afsluiten van een gedeeltelijke prolongatie der oude leening (zij het dan tegen aanmerkelijk hooger rentevoet) de beurs in optimistischen zin heeft beïnvloed, zoodra de berichten uit het arbeiderskamp iets beter begonnen te klinken.

Boven alles heeft echter gestaan de voortdurende rijzing van aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij, welke niet door locale of politieke aangelegenheden werden beïnvloed, doch hun richting uitsluitend hadden te danken aan de aanwijzingen op internationaal beursgebied.

Te Berlijn is de stemming grootendeels beheerscht geworden door de aankopen van verschillende industriele fondsen door elkaar bekämpende partijen. Meerendeels heeft hier voorgezeten het verlangen tot uitbreiding van bestaande ondernemingen, de zucht om fabrieken en installaties tot zich te trekken, die voor de betere fabricatie van het eigen product wenschelijk waren. In den grond kan derhalve de trustvorming als oorzaak van de aankopen en derhalve ook van de stijging van verschillende papieren worden beschouwd. Daarnaast echter is de speculatie op wilde manier opgetreden, waarbij geen rekening werd gehouden met het feit, dat een stijging, op dergelijke wijze ontstaan, slechts van uiterst tijdelijken aard moet zijn en

moet eindigen op het moment, dat of de betrokken partij een voldoende aantal aandelen in haar bezit heeft, of tot de conclusie komt, dat het verkrijgen van het verlangde bedrag niet mogelijk is. In ieder geval steunt de stijging in een dergelijk geval niet op verbetering der innerlijke mérites van het betrokken aandeel en zelfs niet op voorbijgaande hooge conjunctuurswinsten. Door ernstige kringen is dan ook in den loop der laatste weken herhaaldelijk tegen overdrijving gewaarschuwd en klaarblijkelijk niet geheel zonder gevolg. Want gedurende de jongste dagen is er een merkbare stilstand in het zoo drukke effectenverkeer op te merken geweest, gepaard gaande met een reactie in alle in den laatsten tijd op den voorgrond getreden aandelen als Buderus, Mannesmann, Lauchhammer, Bochumer, Laurahütte, e.d. Ook hier zijn echter alleen petroleumwaarden zeer vast gebleven; na de uiteenzettingen, hierboven gegeven, behoeft omtrent den aard dezer beweging hier niet nader te worden uitgebreid.

Te New York, dat zich als gewoonlijk als een afzonderlijk geheel beschouwde, hebben de politieke en economische beschouwingen van Europa geen invloed van beteekenis uitgeoefend. Slechts middellijk werd de beurs geaffecteerd door het hooge agio, dat de dollar in de meeste landen op het oogenblik aanwijst, waardoor het gevaar van moeilijkheden bij den export, vooral van granen, niet denkbeeldig is geworden. Toch is de tendens niet flauw geweest; het vooruitzicht, dat de spoorwegen door de maatregelen der Interstate Commerce Commission uit de impasse geholpen zullen worden, heeft de markt een goeden steun kunnen verschaffen, zoo zelfs, dat de invloed van het dure geld geheel geneutraliseerd werd.

Te onzent heeft de markt voor beleggingswaarden slechts weinig variaties aangetoond; voor het meerendeel echter bestond voor onze *inheemsche staatsfondsen* goede vraag. Van de buitenlandsche soorten kwamen Brazilianen voor geregelde notering in aanmerking, waarbij de koersen zich meerendeels hooger konden stellen.

	1 Sept.	3 Sept.	6 Sept.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	87 ³ / ₄	88	88	+ ¹ / ₄
4 ¹ / ₂ % " " " 1916	86 ³ / ₄	87	87 ¹ / ₄	+ ¹ / ₂
4 % " " " 1916	77 ¹ / ₂	77 ⁷ / ₈	77 ¹⁵ / ₁₆	+ ⁷ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % " " "	61 ¹ / ₂	61 ⁷ / ₈	62	+ ¹ / ₂
3 % " " "	53 ³ / ₄	53 ³ / ₈	52 ¹ / ₄	- ¹ / ₂
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	45 ⁷ / ₈	45 ⁷ / ₁₆	44 ¹ / ₂	- 1 ³ / ₈
5 % Oost-Indië 1915	93	92 ¹ / ₂	93	
4 % Hongarije Goud	6	6	6	
4 % Oostenr. Kronenrente	5 ³ / ₈	5 ⁵ / ₁₆	5 ¹ / ₈	- ¹ / ₄
5 % Rusland 1906	14 ³ / ₄	14 ³ / ₄	12 ¹ / ₈	- 2 ⁵ / ₈
4 ¹ / ₂ % Iwangorod Domb....	13 ¹ / ₄	13 ¹ / ₄	11	- 2 ¹ / ₄
4 % Rusland Cons. 1880	13	12 ¹ / ₈	12 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
4 % Rusl. bij Hope & Co.	14 ¹ / ₁₆	14 ¹ / ₈	14 ¹⁵ / ₁₆	+ ⁷ / ₈
4 % Servië 1895	16	16	16	
4 % Argentinië Buitenl...	50 ³ / ₈	50 ³ / ₈	50 ³ / ₈	
5 % Brazilië 1895	53 ³ / ₄	54 ¹ / ₄	55	+ 1 ¹ / ₄
5 % " 1913	55	—	—	

Onze locale markt echter heeft zich, ondanks de korte week als gevolg van de vacantiedagen, zeer levendig kunnen ontwikkelen. Bij de algemeene gunstige stemming voor petroleumwaarden over de gansche wereld, behoeft het geen verwondering te wekken, dat ook hier de petroleumafdeeling in het centrum van den beurshandel heeft gestaan. De omzettingen in het hoofdfonds waren op sommige dagen geweldig te noemen, vooral indien men het koersniveau in aanmerking neemt en derhalve tot de conclusie komt, dat er zeer groote kapitalen bij iedere eenigszins uitgebreide transactie zijn gemoeid. Bijna voortdurend gaf de arbitrage hier materiaal af, dat echter grif door het publiek werd geabsorbeerd, zonder dat zelfs de geldmarkt hiervan eenigen noemenswaardigen invloed ondervond. Redenen voor de geweldige en voortdurende stijging kunnen niet in enkele woorden worden weergegeven. Als geheel werd de kooplust in het leven geroepen door de gunstige verwachtingen, die men van het artikel petroleum voor de toekomst koestert in het algemeen en door de beschouwingen omtrent de Koninklijke Petroleum Maatschappij en de waardeering harer aandelen (mede in verband met de aanstaande emissie van een nieuwe tranche van het maatschappelijk kapitaal) in het bijzonder. Dit heeft echter niet belet, dat ook de overige petroleumsoorten in ruime mate van de hausse hebben kunnen profiteren, met name aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Maatschappij, Steaua Romana (als gevolg van de hierboven uiteengezette motieven), Moeara Enim, Dordtsche Petroleum en, in meer verwijderd perspectief, aandelen Orion Petroleum Maatschappij. De afdeeling verlaat de berichtsweek op het hoogst bereikte peil.

Naast Petroleumwaarden hebben aandelen in *cultuur- en handelsondernemingen* sterk de aandacht getrokken. Het is thans gebleken, dat de voortdurend uit Amerika gemelde lage suikerprijzen geen ander doel hadden, dan de suikerbezitters te bewegen tot het afstaan van voorraden tegen lagere prijs. Nu het allen schijn er van heeft, dat deze manipulatie niet zal gelukken, is het vertrouwen in de suikerverbouwende en verhandelende ondernemingen bij het publiek teruggekeerd, met het gevolg, dat, naast vrij omvangrijke contramine-dekkingen, ook bona-fide aankopen in de markt kwamen, die het koerspeil aanmerkelijk hebben kunnen opvoeren. In de eerste plaats hebben hiervan wel aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” kunnen profiteren; hiernaast echter bleven aandelen Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden, Javasche Cultuur-Maatschappij, enz. niet achter. Van de Handelsondernemingen, die geen direct verband met suiker hebben, dienen hier te worden gereleveerd, aandelen Compania Mercantil Argentina, welke vooral op den laatsten beursdag van de berichtsperiode in groote posten uit de markt werden genomen. Naar verluidt, zou binnenkort een nieuwe emissie te wachten zijn; het is echter zeer goed mogelijk, dat deze onderstelling slechts verband houdt met de weder oplevende emissie-bedrijvigheid in het algemeen.

Als gevolg van de betere stemming voor *sukeraandelen* waren ook de aandelen der met deze cultuur in verband staande bankinstellingen gevraagd. Van de binnenlandsche banken dienen hier te worden gereleveerd aandelen Rotterdamse Bankvereniging, welke, vermoedelijk als gevolg van de oprichting der Bank voor Indië (waarin de Rotterdamse Bankvereniging een zeer werkzaam aandeel heeft gehad) als belegging werden opgenomen.

De *tabaksmarkt* kon zich op het verhoogde peil handhaven; de omzetten zijn echter zeer sterk afgenomen. Het tegendeel echter kan worden getuigd van de *rubbermarkt*, waar de handel zeer levendige vormen heeft aangenomen en waar de koersen, vooral die der gewoonlijk minder courant verhandeld wordende waarden, een vrij sterke stijging aantonden. Vooral aandelen Deli-Batavia Rubber hebben hiervan kunnen profiteren.

Van de *industriële soorten* verdienen hier vermelding aandelen Oliefabrieken Insulinde, die verbeterden in verband met berichten omtrent goede bedrijfsresultaten der maatschappij, doch die hun verhoogde koerspeil niet konden handhaven en aandelen Philips Gloeilampenfabrieken, die een nieuw hoogte-record konden boeken.

	1 Sept.	3 Sept.	6 Sept.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	189	188 ³ / ₄	188 ³ / ₄	— ¹ / ₄
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	233 ⁵ / ₈	235 ¹ / ₄	234	+ ³ / ₈
Rotterd. Bankvereniging . .	140 ¹ / ₈	142 ³ / ₄	144	+ 3 ⁷ / ₈
Amst. Superfosfaatfabriek . .	135 ¹ / ₄	138	138	+ 2 ³ / ₄
Van Berkel's Patent	124 ¹ / ₂	121 ¹ / ₂	121	— 3 ¹ / ₂
Insulinde Oliefabriek	185	186 ¹ / ₂	200 ³ / ₄	+ 14 ¹ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr. pr.aand.	94	95	96	+ 2
Ned. Scheepsbouw-Mij	122	123	123	+ 1
Philips' Gloeilampenfabriek	979	979	1025	+ 46
R. S. Stokvis & Zonen	594	594	594	
Vereenigde Blikfabrieken . .	130	130 ¹ / ₂	130 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
Compania Mercantil Argent.	315	314 ¹ / ₂	316	+ 1
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	367	384 ¹ / ₂	388	+ 21
Handelsver. Amsterdam . . .	791 ¹ / ₂	8:6	834 ¹ / ₂	+ 43
Holl. Transatl. Handelsver.	101	101	101	
Linde Teves & Stokvis	200	205	205	+ 5
VanNierop&Co'sHandel-Mij.	164	168	169	+ 5
Tels & Co's Handel-Mij	134 ³ / ₄	140	140	+ 5 ¹ / ₄
Oecons. Holl. Petroleum-Mij.	310	312 ¹ / ₂	325 ¹ / ₄	+ 15 ¹ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	797 ¹ / ₂	795	832	+ 34 ¹ / ₂
Orion Petroleum-Mij.	79	79 ¹ / ₄	83	+ 4
Steaua Romana Petr.-Mij. . .	171	186 ¹ / ₂	203	+ 22
Amsterdam-Rubber-Mij. . . .	250 ¹ / ₂	248 ¹ / ₂	251	+ ¹ / ₂
Nederl.-Rubber-Mij.	134 ¹ / ₄	134 ¹ / ₂	135	+ ³ / ₄
Oost-Java-Rubber-Mij.	421	424 ¹ / ₂	424 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₂
Deli-Maatschappij	538	546 ³ / ₄	550	+ 12
Medan-Tabak-Maatschappij.	339 ¹ / ₂	343	341	+ 1 ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij . . .	646	659	667	+ 21

De *scheepvaartafdeeling* bleef bij haar apathische houding volharden, hoewel de grondtoon wel iets vaster is geworden.

	1 Sept.	3 Sept.	6 Sept.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	386 ¹ / ₄	385	391	+ 4 ³ / ₄
„ „ „gem.eig.	375	373 ¹ / ₄	374	— 1
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. . .	216	214	214	— 2
Hollandsche Stoomboot-Mij.	176	176	176	
Java-China-Japan-Lijn	251	252 ¹ / ₂	253	+ 2
Kon. Hollandsche Lloyd . . .	162 ¹ / ₂	160 ¹ / ₄	163 ¹ / ₄	+ ³ / ₄

	1 Sept.	3 Sept.	6 Sept.	Rijzing of daling.
Kon. Ned. Stoomb.-Mij. . . .	195 ¹ / ₄	198 ¹ / ₂	200 ¹ / ₄	+ 5
Kon. Paketvaart Mij.	201	206	210 ¹ / ₂	+ 19 ¹ / ₂
Maatschappij Zeevaart	240	237	237	— 3
Nederl. Scheepvaart-Unie. . .	228 ¹ / ₂	229 ³ / ₄	233 ¹ / ₂	+ 5
Nievelt Goudriaan	475	470 ¹ / ₂	470 ¹ / ₂	+ 4 ¹ / ₂
Rotterdamsche Lloyd	223 ¹ / ₂	227	233	+ 9 ¹ / ₂
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	247	247	247	
„ „ „Nederland”	275	275	277	+ 2
„ „ „Noordzee”	110	110	110	
„ „ „Oostzee”	230	230	230 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂

De *Amerikaansche markt* bleef stil met eenig meerder animo voor laaggeprijsde spoorwegwaarden.

	1 Sept.	3 Sept.	6 Sept.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry . . .	165	165 ¹ / ₁₆	165 ¹ / ₈	+ ¹ / ₈
Anaconda Copper	132	134	137 ³ / ₄	+ 5 ³ / ₄
Un. States Steel Corp.	110 ¹ / ₂	111 ¹ / ₈	112 ¹ / ₂	+ 2
Atchison Topeka	103	104 ¹ / ₈	104 ¹ / ₈	+ 1 ⁷ / ₈
Southern Pacific	118 ¹ / ₄	120	120 ¹ / ₄	+ 2
Union Pacific	150	155	155 ¹ / ₄	+ 5 ¹ / ₄
Int. Merc. Marine orig. Com.	30 ¹ / ₂	31 ³ / ₄	32	+ 1 ¹ / ₂
„ „ „ „ prefs.	92 ¹ / ₄	95	95	+ 2 ³ / ₄

De *geldmarkt* bleef vrij ruim; prolongatie doorgaans 4³/₄ pCt., ook tegen het slot.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

7 September 1920.

Oogstberichten in West-Europa zijn over het algemeen minder ongunstig dan men in verband met het slechte weder der laatste weken zou hebben verwacht. Wel heeft de regenval natuurlijk in verschillende landen schade aangericht, vooral aan de kwaliteit van het geogste graan, met name aan die van de haver, doch daartegenover staat, dat bijvoorbeeld in Duitsland, in het Zuiden en Oosten van Engeland en in een groot gedeelte van Frankrijk de geleden schade slechts gering is. In Schotland en een gedeelte van Ierland en Scandinavië daarentegen zijn de vooruitzichten in vele opzichten slecht, terwijl ook in ons land vooral haver veel geleden heeft. Gelukkig blijven de berichten uit Noord-Amerika gunstig luiden. De oogst-resultaten der wintertarwe schijnen vrijwel overeen te zullen komen met de op het einde van Juli gekoesterde verwachtingen. De stand der zomertarwe in de Vereenigde Staten is gedurende de maand Augustus wel achteruit gegaan, doch in vorige jaren is die achteruitgang dikwijls veel belangrijker geweest. De Canadeesche zomertarwe echter schijnt geheel te zullen voldoen aan de gekoesterde verwachtingen en men meent op eene vermeerdering tegenover het vorige jaar van circa 30 pCt. te mogen rekenen. Ook uit Australië komen zeer gunstige berichten, die, ofschoon het nog wel wat vroeg is, om nu reeds over oogstresultaten te spreken, aanleiding geven tot de hoop, dat Australië in het volgende jaar weder een export van beteekenis zal kunnen hebben. In Argentinië klaagt men nog steeds over tekort aan regen. De laatste dagen is daar weder regen gevallen, die zeker aan de nieuwe oogsten van tarwe en lijnzaad ten goede zal zijn gekomen. Dat hij echter niet voldoende is geweest, blijkt wel uit de vaste markt voor Februari-tarwe te Buenos Aires en Rosario, terwijl ook voor lijnzaad de prijzen standvastig blijven. Het schijnt, dat de kans bestaat, dat binnenkort de uitvoer van tarwe uit Britsch-Indië zal worden toegestaan. De gunstige afloop van den tarweoogst in Noord-Amerika is eene uitkomst geweest voor Europa, nu sedert eenigen tijd de Argentijnsche verscheppingen geheel hebben opgehouden. Slechts naar Frankrijk worden, volgens speciale overeenkomst met de Argentijnsche regeering, nog kleine hoeveelheden verscheept. Noord-Amerika is echter gelukkig in staat geweest voldoende tarwe te leveren voor de voorziening van Europa. Slechts korten tijd hebben de wekelijksche wereldverscheppingen van tarwe minder dan 1 miljoen quarters bedragen, terwijl zij zich nu reeds weder enkele weken vrij belangrijk boven dat cijfer bewegen. Het schijnt, dat voorloopig voor eene vermindering niet behoeft te worden gevreesd. Eene groote prijsverhoging van tarwe in Noord-Amerika heeft de uitschakeling van Argentinië al evenmin teweeg gebracht. Weliswaar hebben na den grooten prijsval in het einde van Juli en begin Augustus de prijzen zich weder hersteld, doch zij blijven nog steeds belangrijk beneden het zeer hooge prijsniveau, dat aan dien val was voorafgegaan. Wel heeft intussen de hooge Dollarkoers veroorzaakt, dat Europa geen voordeel getrokken heeft van de lage Amerikaansche tarwe-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Maïs Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Maïs Sept.	Lijnzaad Sept.
4 Sept.'20	239 ^{1/2}	137	64	19,95 ⁴	9,70	25,50
28 Aug.'20	236 ^{3/4}	143 ^{3/8}	67 ^{1/4}	19,75 ³	9,55	25,85
4 Sept.'19	226	160 ^{3/4}	67 ^{3/4}	16,25 ⁴	9,30 ⁴	32,20 ⁴
4 Sept.'18	226	155 ^{1/8}	71	10,95	5,80	26,75
4 Sept.'17	220	111 ¹	55 ^{7/8}	15,80 ⁴	8,55 ⁴	22,— ⁴
20 Juli'14	82 ¹	56 ^{3/8} ¹	36 ^{1/2} ¹	9,40 ²	5,38 ²	13,70 ²

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) per Febr. ⁴) per Oct.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	6 Sept. 1920	30 Aug. 1920	6 Sept. 1919
Tarwe* . . . . . ¹)	35,50	35,—	—
Rogge (No. 2 Western) ¹)	31,—	30,—	—
Maïs (La Plata) . . . . . ²)	362,—	350,—	410,—
Gerst (48 lb. feeding) . . . ²)	445,—	445,—	455,—
Haver (38 lb. white cl.) . . . ²)	24,—	24,—	20,50
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ³)	245,—	230,—	322,50
Lijnzaad (La Plata) . . . . ⁴)	775,—	770,—	900,—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) p. 1000 K.G. ⁴) per 1960 K.G. *) Hard/Red Winter Wheat nr. 2.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	30 Aug.-4 Sept. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeent. tjdoak 1919	30 Aug.-4 Sept. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeent. tjdoak 1919	1920	1919
Tarwe	21.902	334.069	294.693	ca. 5.200	105.621	59.335	439.690	354.028
Rogge	2.166	75.566	66.230	—	515	11.953	76.081	78.183
Boekweit	—	2.825	3.882	—	—	—	2.825	3.882
Maïs	6.972	255.176	99.419	—	45.181	5.488	300.357	104.907
Gerst	1.217	25.905	133.577	—	918	62.315	26.823	195.892
Haver	500	21.118	152.113	—	—	7.333	21.118	159.446
Lijnzaad	941	28.897	41.062	ca. 290	10.394	12.919	39.291	53.981
Lijnkoek	205	29.976	37.012	—	1.406	200	31.382	37.212
Tarwemeel	63	19.638	192.243	—	—	37.435	19.638	229.678
Andere meelsoorten	168	10.158	149.067	—	100	10.708	10.258	159.775

prijzen, doch hij heeft slechts tengevolge gehad, dat, ondanks prijsverlaging der tarwe in Amerika, de Europeesche verbruiker voor zijn tarwe ongeveer denzelfden prijs moet blijven betalen. Voor rogge kan in dit opzicht vrijwel hetzelfde als van tarwe worden gezegd. In dit artikel waren trouwens reeds geruimen tijd de Vereenigde Staten de eenige leverancier van beteekenis.

De laatste week heeft zich gekenmerkt door sterk verhoogde vraag voor maïs en ander voedergraan in Europa. Daartoe heeft medegewerkt, dat in Duitschland met ingang van 1 September de invoer van maïs is vrijgegeven. Reeds dadelijk kwamen geregeld zaken tot stand, terwijl bovendien in Engeland evenals ook in Nederland en België met het vorderen van het jaargetijde de vraag veel is verbeterd en de omzet sterk is uitgebreid. In Engeland bereikten de zaken in de vorige week een zeer grooten omvang en een groot aantal ladingen zijn daar uit de markt genomen. Bij het beperkte aanbod van spoedige scheepsruimte uit Argentinië heeft dit geleid tot eene zeer vaste vrachtenmarkt. De omstandigheid, dat voor maïs in spoedige posities voortdurend flinke premies worden betaald, toont aan, dat er eene gezonde consumptievraag bestaat; vooral wanneer men zich rekenschap geeft van de groote verscheppingscijfers van Argentijnsche maïs in de laatste weken. Daarbij komen dan nog flinke hoeveelheden, welke uit Roemenië worden verscheept en die nu niet meer voornamelijk in de Middellandsche Zee koopers vinden, doch ook in West-Europeesche markten geregeld worden verhandeld. Ook gerst wordt nu vrij geregeld uit Roemenië verscheept en het schijnt, dat eindelijk dit land weder, althans wat betreft voedergraan, zijne rol als verscheper zal gaan opnemen. Tarwe-verscheppingen uit Roemenië zullen voorloopig nog niet mogelijk zijn, omdat het overschot te gering is, en ook de nieuwe oogst niet van grooten omvang schijnt te zijn. De algemeene vraag naar maïs in Europa heeft tot flinke prijsverhooging geleid, waartoe de verhoogde vrachten hebben medegewerkt. De maïsprijs in Argentinië is den laatsten tijd weinig veranderd. De daar beschikbare hoeveelheid maïs is dan van zulk een grooten omvang, dat ook bij zeer groote verscheppingen het aanbod voorloopig wel zeer ruim zal blijven. Evenals voor maïs bestond vooral in Engeland in den laatsten tijd ook voor haver een goede vraag en vooral Argentijnsche soorten worden bij vaste markt geregeld gekocht.

Lijnzaad in Argentinië heeft in den laatsten tijd al evenmin groote prijsverhooging vertoond. De Engelsche markt wordt voor een groot gedeelte uit Britsch-Indië voorzien, doch het overige Europa koopt geregeld Argentijnsch lijnzaad, waarbij vooral voor spoedige posities flinke prijzen worden betaald. Vermeerderde vraag voor voederkoeken werkt dezen aankoop in de hand.

Nederland. Evenals in het overige Europa is ook in Nederland de vraag naar maïs den laatsten tijd zeer verbeterd en de partijen, welke door verscheperen worden aan-

geboden, zijn zonder moeite opgenomen. In verband met de beperkte voorraden in ons land en de geringe stoomende hoeveelheden worden voor spoedige posities hooge prijzen betaald. De regering, die nog enkele duizenden tons maïs in voorraad had en daarvan gisteren een gedeelte te Rotterdam heeft geveild, kon daarvoor zeer bevredigende prijzen bedingen. Ook in gerst, waarbij verschillende partijen van den Donau, kwamen in den laatsten tijd weder zaken van grooteren omvang tot stand dan langen tijd het geval was geweest. Bij het vorderen van het seizoen bestaat ook voor voederkoeken weder goede kooplust en de prijzen voor lijnkoeken konden zich in de afgelopen week flink verbeteren. Hierin lag voor olieslagers eene aanleiding om met het aankopen van lijnzaad voort te gaan, waarbij weder voor spoedige partijen belangrijke premies werden betaald.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 25 Augustus 1920.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn gedurende de afgelopen week belangrijk gedaald, hoofdzakelijk door blanco verkoopen, slechte marktberichten en de groote geldschaarschte. Men meent, dat de daling overdreven is geweest en dat binnenkort een reactie verwacht kan worden. Amerika was gisteren dan ook weer 75 à 140 punten hooger, hoofdzakelijk door dekkingsaankopen en een vastere stemming in de effectenmarkten. Egyptische katoen is ook lager in verband met de daling van de Amerikaansche. De oogstberichten in Egypte blijven echter gunstig en de vraag van Amerika is minder belangrijk dan eenigen tijd geleden.

Bij de algemeene daling in ruwe katoen zijn zaken in garens niet toegenomen. De vacantie in het Oldham-district deed de markt sterker schijnen dan misschien anders het geval zou zijn geweest, doordat verschillende verkoopers niet ter beurze verschenen; de omzet is echter bijzonder klein. Koopers dringen nog wel op levering van oude contracten aan, doch zijn absoluut niet op nieuwe zaken gesteld, zoodat deze dan ook slechts in enkele gevallen tot stand komen. Hoewel prijzen voor garens wel lager zijn is deze daling over het algemeen toch niet zoo groot als de daling der ruwe katoenprijzen. De geheele markt is eenigszins gedemoraliseerd en het zal nog wel eenigen tijd duren alvorens deze zich geheel herstelt.

De positie van de doekmarkt is ook zeer onbevredigend. Er zijn absoluut geen zaken aan de markt en prijzen dalen dan ook geleidelijk. De algemeene vraag, die voor eenige weken begon te herleven, heeft zich niet bevestigd en schijnen de overzeesche markten ook geen vertrouwen in de tegenwoordige markten te hebben. De vooruitzichten zijn dan ook zeer onzeker en men zal goed doen de ont-

wikkeling van de komende weken af te wachten, alvorens een opinie over den loop der prijzen te geven.

18 Aug. 25 Aug.

18 Aug. 25 Aug.

Liverpoolnoteringen. T.T.op Indië 1/10⁵ 1/10⁷
 F.G.F.Sakellaridis 71,00 66,00 T.T.op Hongkong 4/3 4/2³
 G.F. No. 1 Oomra 13,00 11,75 T.T.op Shanghai. 5/10¹ 5/11

Noteringen voor Loco-Katoen.

(Midling Uplands).

	7 Sept. '20	30 Aug. '20	23 Aug. '20	8 Sept. '19	7 Sept. '18
New York voor					
Midling ..	32,25 c	32,25 c	32,50 c	29,45 c	36,45 c
New Orleans					
voor Midling	28,75 c	30,50 c	32,— c	29,— c	33,50 c
Liverpool voor					
Midling	22,93 d	24,67 d	25,75 d	18,61 d	25,21 d ¹

¹) Notering van 6 Sept.Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '20 tot 3 Sept. '20	Overeenkomstige perioden	
		1919	1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	189	267	247
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	165	541	204
" 't Vasteland.			
" " Japan etc...			
Voorraden in duizendtallen	3 Sept. '20	5 Sept. '19	6 Sept. '18
Amerik. havens.....	717	839	836
Binnenland.....	740	620	612
New York	?	?	86
New Orleans	?	?	229
Liverpool	?	907	204

SUIKER.

Het weer gedurende de afgelopen week was voor de biet-suikerproducerende landen over het algemeen naar wensch en men verwacht naar verhouding der aanplantingen goede rendementen van den oogst, die nu voor de deur staat.

In Frankrijk wordt hier en daar naar wat meer droogte verlangd en men klaagt over gebrek aan werkvolk en over de kolenvoorziening. De suikerfabrikanten daar te lande doen echter al het mogelijke om binnen afzienbaren tijd de industrie weder er boven op te helpen zonder regeeringsbemoedening.

Op Java was de markt voor ditjarige suiker kalm gestemd en bleven de noteringen nagenoeg onveranderd. Voor oogst 1921 toont men hoegenaamd geen belangstelling.

In Amerika bleef de notering van 11.99 c. voor Spot Centrifugals gehandhaafd, doch wordt thans van de zijde van conservenfabrikanten, die zich een tijd lang zeer gereserveerd hielden met de bedoeling de markt te drukken, meer belangstelling getoond, waardoor de lage noteringen voor suiker op termijnlevering zich konden verbeteren en deze thans luiden: October 10.65 c.; December 10.60 c.; Januari 10.30 c.; Maart 10.15 c.; Mei 10.15 c.

Cubastatistiek:

	1920	1919	1918	
Weekontvangst tot 28 Aug.	16.000	35.818	27.361	tons
Totaal sedert 1 Dec. 1919.	3.501.563	3.653.288	3.169.200	"
Werkende fabrieken	4	4	8	
Weekexport tot 28 Aug.	24.000	122.172	70.066	"
Totaal sedert 1 Jan. 1920	3.412.610	2.784.916	2.490.710	"
Totaal voorraad op 28 Aug.	327.000	813.072	556.251	"

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per lopende maand	Londen				New York 96 p.Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per		Amer. Granulated c.t.f. Met	
			Sept./Oct.	Nov./Dec.		
1 Sept. '20	f —	116/-	75/-	77/-	—	11,19
25 Aug. '20	" —	116/-	77/-	81/-	—	12,04
1 Sept. '19	" —	64/9	46/-	46/-	—	7,28
1 Sept. '18	" —	64/9	—	—	—	5,92
11 Juli '14	" 11 ¹³ /32	18/-	—	—	—	3,26

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
4 Sept. 1920	376.000	8.000	1.966.000	10.300	13
28 Aug. 1920	393.000	7.125	1.924.000	10.300	13 ⁷ /16
21 " 1920	349.000	7.125	1.904.000	10.800	13 ⁹ /16
4 Sept. 1919	488.000	13.475	1.935.000	19.000	14 ¹³ /32

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
4 Sept. 1920	540.000	524.000	263.000	1.937.000
4 Sept. 1919	60.000	445.000	155.000	1.044.000

JAVA THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 31 Juli 1920	211776
Sedert aangevoerd	27825
	239601
Sedert afgeleverd	10881
Voorraad heden	228920
Waarvan in de eerste hand	187259

31 Augustus 1920.

RUBBER.

De markt was bijzonder flauw gestemd in de afgelopen week en de prijzen vertoonden een verdere belangrijke daling. De voorraden in de verschillende centra vermeerderden gestaag, waartegenover geen noemenswaardige vraag van fabrikanten bestaat. Para flauw en verlaten.

De noteringen zijn:

einde vorige week

Prima Crêpe	1/8 ¹ / ₂	1/9
" Smoked Sheets	1/7 ¹ / ₄	1/7 ³ / ₄
" Crêpe Oct./December ..	1/9 ³ / ₄	1/10 ³ / ₈
" " Januari/Maart ..	1/11 ¹ / ₂	2/0 ¹ / ₄
Para, hard cure fine	1/9	1/9 ¹ / ₄

7 September 1920.

COPRA.

De markt was deze week uiterst vast gestemd en bij groote omzetten liepen de prijzen vooral op het laatst sterk op.

Java f.m.s. loco	f 63 ¹ / ₂
" " Sept./Nov. aflading	" 63.—
Mixed loco	" 61.—
" " Sept./November aflading	" 60 ³ / ₄

7 September 1920.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
7 Sept. 1920..	nom.	95.2/6	264.15/-	35.10/-	38.5/-
30 Aug. 1920..	nom.	94.15/-	273.5/-	36.10/-	40.-/-
8 Sept. 1919..	nom.	100.10/-	282.15/-	25.2/6	40.5/-
9 Sept. 1918..	nom.	122.-/-	343.10/-	29.-/-	52.-/-
17 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 30 Augustus tot 6 September 1920..

In de afgelopen week bleef het sleeploon Rotterdam—Ruhrort onder het 200-cents-tarief. Begin der week werd het 190-cents-tarief betaald, terwijl in de laatste dagen der week voor 175-cents-tarief werd aangenomen.

De daghuur voor schepen van Rotterdam naar den Boven-Rijn bedroeg pl.m. 5 cents per ton, terwijl de erts-vracht van Rotterdam naar de Ruhrhavens met circa f 1—f 1,10 bij ¼ lostijd werd genoteerd.

In Antwerpen werden schepen gecharterd voor reizen naar verschillende Rijnstations tegen 20 centimes per ton per dag.

In Ruhrort duurde de flauwe stemming voort. Het sleeploon Ruhrort—Mannheim bedroeg bij weinig aanbod van sleepwerk pl.m. Mk. 34.— per ton en van Mannheim naar Straatsburg Mk. 36.— per ton.

De kolen naar den Boven-Rijn werden in daghuur bevracht en wel tegen 50 pf. per ton op de eerste twee dagen der week en 40 pf. per ton daarna. Ook werden partijen per ton bevracht en wel tegen Mk. 18.— naar Mannheim en verhoogingen voor Karlsruhe, Lauterburg en Straatsburg. Er was ruim aanbod van scheepsruimte.

Voor exportkolen Ruhr-Mannheim werd 60 cents per ton met vrij sleepen betaald.

Het water was vallende. Cauber Pegel bereikte in den loop der week een stand van Meter 1.70; sedert wordt was gemeld.

SCHEEPVAART. GRAAN.

Data	Petrograd Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
30 A.-4 Sept. 1920	—	—	11/-	11/-	95/-	95/-
23/28 Aug. 1920	—	—	—	—	85/-	85/-
1/6 Sept. 1919	—	—	¹⁾ f 90	²⁾ 8/6	175/-	²⁾ 65/-
2/7 Sept. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹ / ₄	1/11 ¹ / ₄	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
30 A.-4 S. 1920	—	—	28/6	—	—	—
23/28 Aug. 1920	—	25/-	27/6	—	—	Kr. 30
1/6 Sept. 1919 ²⁾	25/6	51/-	47/6	40/-	f 10,-	Kr. 30
2/7 Sept. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	Kr. 205
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rúst)	Vladiv- stock. West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	30 Aug.-4 Sept. 1920....	67/6	120/-	—
23/28 Aug. 1920....	60/-	—	—	—
1/6 Sept. 1919....	125/-	215/-	—	—
2/7 Sept. 1918....	275/-	500/-	—	190/-
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 498 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

INKLARINGEN. DELFIJL.

Landen van herkomst	Augustus 1920		Augustus 1919	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	—	—	4	522
Duitschland....	47	4.604	46	5.069
Zweden.....	21	2.618	15	5.844
Denemarken....	2	291	—	—
Rusl.—Oostzeeh.	—	—	5	1.234
Finland.....	16	3.484	—	—
België.....	1	692	—	—
Chili.....	2	3.467	—	—
Totaal....	89	15.156	70	12.669
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	27	2.053	12	1.053
Britsche.....	1	414	—	—
Duitsche.....	58	11.633	57	11.531
Zweedsche.....	1	72	1	85
Andere.....	2	984	—	—
Totaal....	89	15.156	70	12.669

(A. van Dijk.)

IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Augustus 1920		Augustus 1919	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	41	16.451	10	6.672
Groot-Brittannië	55	37.669	38	25.797
Duitschland....	36	29.495	16	8.046
Noorwegen....	4	578	6	3.160
Zweden.....	35	17.125	31	13.321
Denemarken..	18	5.148	2	1.696
Finland.....	48	28.156	14	7.830
België.....	3	4.590	2	1.151
Frankrijk.....	13	5.647	10	9.117
Spanje.....	1	977	1	1.146
Portugal.....	1	694	5	2.610
Italië.....	—	—	3	2.307
Oostenrijk-Hon- garije, Grie- kenland.....	1	1.146	2	2.068
Levant.....	2	2.745	—	—
Achter-Indië...	—	—	2	8.047
Ned. Oost-Indië.	9	38.825	5	18.290
And. Aziat. hav.	1	4.810	1	4.521
Vereen. Staten..	1	1.815	4	10.264
Midden-Amerika	2	8.512	—	—
Ned. West-Indië- Ned. Antillen..	5	8.589	2	3.646
Brazilië.....	—	—	2	3.628
Argentinië, Uru- guay.....	6	17.773	5	13.168
Totaal....	282	225.745	161	146.485
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	120	139.485	85	82.964
Britsche.....	26	30.094	17	16.408
Duitsche.....	115	42.264	44	19.895
Noorsche.....	3	2.038	3	1.097
Belgische.....	4	5.711	—	—
Fransche.....	2	242	1	121
Zweedsche.....	7	4.821	4	2.245
Vereenigde Stat.	—	—	3	7.818
Andere.....	5	1.090	4	15.937
Totaal....	282	225.745	161	146.485

(Vereenigde Scheepsagenturen van
Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)

VLISSINGEN.

Landen van herkomst	Augustus 1920		Augustus 1919	
	Aantal schepen	Bruto M ³ .	Aantal schepen	Bruto M ³ .
Binnenl. havens	2	8.426	2	3.110
Groot-Brittannië	27	186.547	15	99.461
Duitschland....	1	78	—	—
Zweden.....	—	—	1	2.429
Frankrijk.....	—	—	1	258
Portugal ¹⁾	3	617	1	869
Levant ²⁾	3	1578	10	2.682
And. Aziat. hav.	—	—	1	12.831
Totaal....	36	197.246	31	121.640
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	32	196.597	21	104.523
Britsche.....	1	220	3	13.236
Duitsche.....	2	156	1	2.429
Belgische.....	—	—	3	585
Fransche.....	—	—	3	867
Deensche.....	1	273	—	—
Totaal....	36	197.246	31	121.640

(B. Stofkoper & Co.)

¹⁾ Bijleggers ²⁾ Zeesleepbooten.